PROJEKT: Inovace ve vzdělávání v oboru čeština jako druhý jazyk

KLÍČOVÁ AKTIVITA 06: Inovace didaktických metod 2 – tvorba korpusu se zapojením studentů

NÁVOD K ANOTACI CHYBOVÉHO KORPUSU

pracovní verze 3 (30.5.2011)

Obsah

HISTORIE ZMĚN 2
SEZNAM IKON 3
TERMÍNY 3
1 ÚVOD 4
1.1 Emendace a anotace 4
1.2 Manuální a automatická anotace 4
1.3 Míra podrobnosti chybové anotace 4
2 FORMÁLNÍ PROSTŘEDKY PRO ANOTACI 5
2.1 Roviny anotace 5
2.2 Vztahy mezi sousedními rovinami 7
2.3 Odkazování 7
2.4 Kódy chyb 8
2.5 Automatická anotace 8
3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EMENDACE / ANOTACE 9
3.1 Pravidla pro emendaci (prostou opravu textu) 9
3.2 Pravidla pro anotaci 10
3.3 Technická poznámka 11
4 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 1 (R1) 12
4.1 Jak naložit s přepisovými kódy 12
4.2 Obecné zásady emendace na R1 12
4.2.1 Typy chyb opravovaných na R1 a jejich značkování 13
4.2.2 Zásada minimálního zásahu do tvaru slova 15
4.2.3 Zásada postupné emendace 16
4.2.4 Zásada nejkratší smysluplné trasy 17
4.2.5 Opravy typu *dal – dál* 17
4.2.6 Autorská univerbizace 18
4.3 Nesprávný tvar `incor` 18
4.3.1 Nesprávná báze `incorBase` 18
4.3.2 Nesprávná flexe `incorInfl` 19
4.3.3 Auto: Ostatní nesprávné tvary `incorOther` 20
4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo `fw` 21
4.4.1 Nově utvořené („české“) slovo `fwFab` 21
4.4.2 Cizí / neidentifikovatelné slovo `fwNc` 21
4.4.3 Přítomnost flexe `flex` 21
4.5 Chybná hranice slov `wbd` 22
4.5.1 Prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery `wbdPre` 22

4.5.2 Neoprávněně rozdělená či spojená kompozita wbdComp 23
4.5.3 Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova wbdOther 23
5 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 2 (R2) 24
5.1 Narušení shody agr 24
5.2 Chyba ve vyjádření syntaktické závislosti (jinak než shodou) dep 28
5.2.1 Způsoby odkazování u předložkových vazeb 29
5.2.2 Opravy vedlejších vět 31
5.3 Chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech vbx 34
5.4 Chyba ve zvratném výrazu rflx 35
5.5 Chyba v negaci neg 37
5.6 Přebytečný / chybějící výraz odd/miss 37
5.7 Auto: Chybný slovosled wo 38
5.8 Chyba v lexiku a frazeologii lex 39
5.9 Chyba ve významovém užití gramatické kategorie use 40
5.9.1 Neuzuální užití singuláru či plurálu 40
5.9.2 Chybné použití času 40
5.9.3 Chybné užití vidu 40
5.9.4 Nevhodně užitý komparativ nebo superlativ 41
5.9.5 Vokalizace předložek 41
5.10 Chyba v zájmenném odkazu ref 41
5.11 Sekundární chyba sec 42
5.12 Stylově nevhodný výraz styl 42
5.12.1 Obecněčeský výraz stylColl 43
5.12.2 Jiný stylově nevhodný výraz stylOther 43
5.12.2 Výplňková slova stylMark 44
5.13 Rozvrácená konstrukce disr 44
5.14 Problémová chyba problem 45
• Kódy chyb 46

HISTORIE ZMĚN

verze 3, 30.5.2011:

- přidána značka stylMark
- zpřesněny pokyny pro užití chyb stylColl a stylOther na jednotlivých rovinách
- provedena různá drobná typografická vylepšení

SEZNAM IKON

pamatujte si / vysvětlení / výklad

nedělejte / ne / nepatří sem

příklad / ukázka

prostudujte si / pozor / výjimka

TERMÍNY

Přepis	
Emendace	prostá oprava chybných tvarů
Anotace	přiřazení chybové značky
R1	rovina, na níž se opravují izolované tvary slov
R2	rovina, na níž se opravuje
Pavouk	způsob propojení výrazů na jednotlivých rovinách, který má jeden uzel
Pahýl	částečná hrana u výrazů, které doplňujeme nebo odstraňujeme
Odkaz	šipka ve směru důvodu opravy
Uzel	X, střed hrany, na kterém umísťujeme chybové kódy
Hrana	spojnice mezi výrazy na jednotlivých rovinách
chybový kód (značka, tag)	značka, kterou přiřazujeme určité chybě v textu
chybová taxonomie	seznam chyb, které se při anotaci značkují
Rovina	R1, R2
Doména	např. chybová doména `incor`
Typ	např. chybové typy `incorBase`, `incorInfl`
FEAT	anotační program

1 ÚVOD

1.1 Emendace a anotace

emendace, tj. samotná oprava textu
- viz i rektifikace, hypotéza

anotace, tj. popis a klasifikace chyb v textu
- viz značkování

Instrukce jsou společné (a propojené) pro emendaci i anotaci.
Typy chyb s kódy a základními údaji jsou uvedeny v tabulce 6.1 *Kódy chyb.*

1.2 Manuální a automatická anotace

manuální anotace, tj. ruční značkování textu, které provádí anotátor

automatická anotace, tj. využití programových nástrojů k automatickému značkování textu

Návod popisuje manuální emendaci a anotaci. Výsledky manuální emendace a anotace využívá automatická procedura. Ta určuje typy chyb, které lze odvodit na základě porovnání původních a opravených forem, nebo zpřesňuje již určené typy chyb.

Některé automaticky určované typy chyb jsou uvedeny pro přehlednost i v tomto textu a v hlavičce jsou označeny např. takto: *Auto: Chybný slovosled wo* (viz např. 5.8).

1.3 Míra podrobnosti chybové anotace

V návodu je popsána anotace, která umožňuje pozdější rozšíření o detailnější klasifikaci chyb, automatickou či manuální.

2 FORMÁLNÍ PROSTŘEDKY PRO ANOTACI

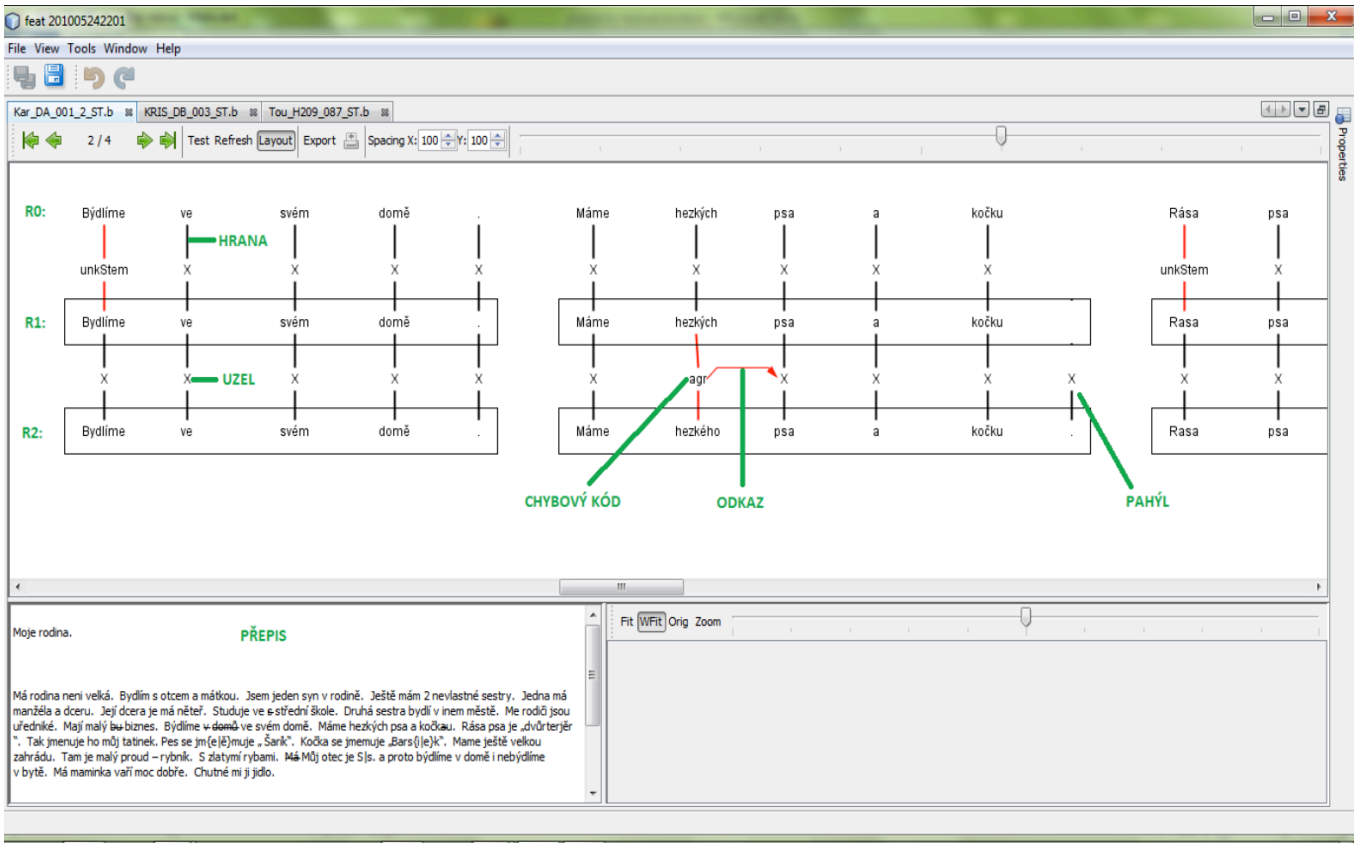

2.1 Roviny anotace

Anotační schéma:
rovina 0 (R0), tj. zkonvertovaný přepis originálního textu

rovina 1 (R1), tj. posloupnost správných tvarů existujících spisovných českých slov

rovina 2 (R2), tj. gramaticky správný text (věta)

Anotátor pracuje se stejným textem v několika podobách, které jsou v anotačním programu přístupné současně. Tři z těchto podob (roviny 0, 1 a 2) jsou součástí anotačního schématu. Chyby se opravují (tj. emendují) podle typu na rovině 1 nebo 2, jejich typy se určují v **uzlech,** které leží na spojnicích (tj. **hranách)** mezi původními a opravenými formami.

Anotační program zahrnuje:

- Faksimile rukopisného **originálu**
- **Přepis** originálu se zachováním některých úprav (rektifikací) autora a učitele (pravidla přepisu viz *Manuál pro přepis psaných materiálů*)

- **Rovina 0**
  - obsahuje text z přepisu, zkonvertovaný do formátu vhodného pro anotaci
  - obsahuje výslednou podobu textu, tj. na této rovině nejsou zachyceny autorské rektifikace, škrty apod.
- **Rovina 1**
  - výsledkem opravy na R1 je posloupnost správných tvarů existujících spisovných českých slov s výjimkou slov, která nelze emendovat (viz bod 4.4 *Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo*)
  - zde se provádějí opravy týkající se jednotlivých slov a slovních tvarů, např.

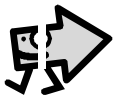

kostích – kostech, chlapca – chlapce,
dědečeka – dědečka, kadeřníčka – kadeřnice,
napisovat – napsat, dobrej – dobrý, mam – mám

  - je třeba opravit všechny slovní tvary a formy slov (tj. chyby hláskové, slovotvorné, tvarotvorné), které nelze považovat za spisovně české
  - navíc je třeba opravit všechny tvary, které sice formálně za české považovat lze, ale intence pisatele byla zřetelně jiná (viz bod 4.3 *Nesprávný tvar incor*), např.

on mi ho dál – dal, jeli jsme na jich – jih, teď mužů říct – můžu

  - neopravují se tvary, které nejsou chybné samy o sobě, ale ve vztahu k jinému slovu (tj. chyby ve shodě, valenci aj.)

NE
včera pršeli; máme hezkých psa;
Marta hezká;

- **Rovina 2**
  - výsledkem anotace na R2 je gramaticky správná věta
  - zde se provádějí opravy týkající se více slov, anotují se chyby plynoucí ze vztahů mezi (izolovaně) správnými tvary na R1
  - chyba může být pouze v jednom slově, ale jejím důvodem je narušení vztahu se slovem jiným (shoda, valence, slovosled, dlouhá forma osobního zájmena v příklonkové pozici ap.)
  - zde se opravují lexikální a některé stylové chyby

pro maminka – pro maminku; včera pršeli – včera pršelo;
až mi to dal, půjdeme – až mi to dá, půjdeme;
my by jsme rádi – my bychom rádi; Petr bude dělá – Petr bude dělat atp.

2.2 Vztahy mezi sousedními rovinami

Běžně platí vztah 1:1, tj. že jednomu slovu na jedné rovině odpovídá jedno slovo na rovině další. Ale při rozdělování, spojování slov, přidávání a vypouštění slov a také při opravách více slov najednou může vzniknout složitější vztah, tzv. **pavouk:**

- jednomu slovu z jedné roviny může odpovídat více slov z roviny sousední,
- více slovům na jedné rovině může odpovídat jedno slovo na rovině sousední,
- více slovům na jedné rovině může odpovídat více slov na rovině sousední.

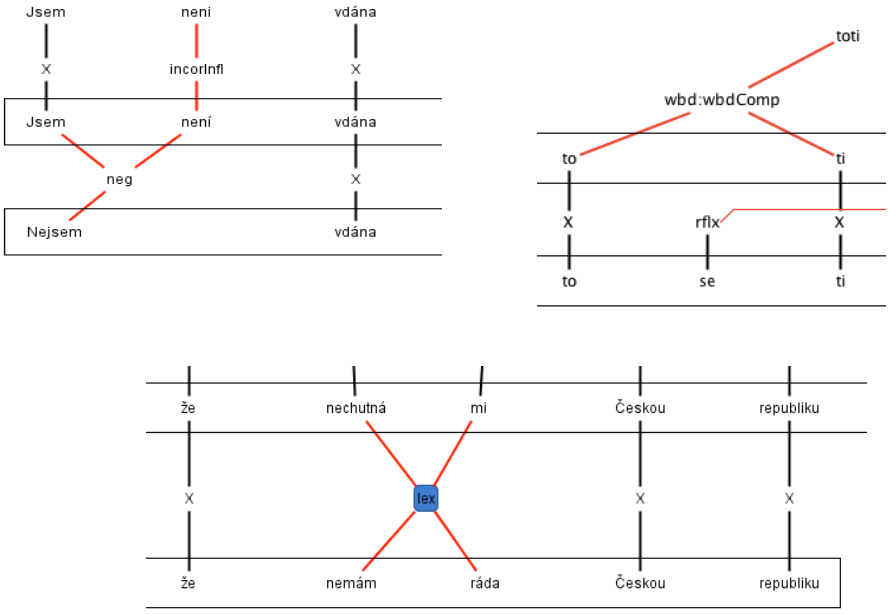

Na sousední rovině žádný ekvivalent být nemusí, v tom případě pak jedna nebo více hran spojující roviny končí v uzlu mezi rovinami. Takovým neúplným hranám říkáme **„pahýly“.**

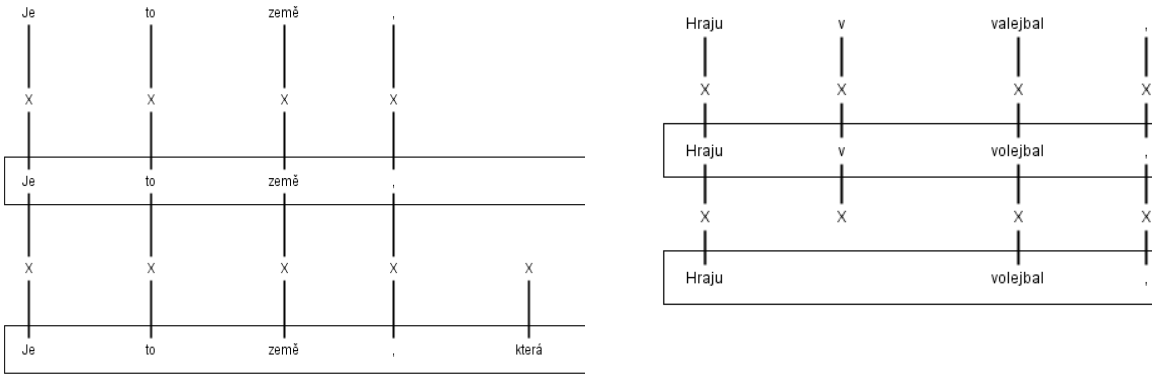

2.3 Odkazování

Odkazy slouží k objasnění důvodu opravy chyby, je-li jím vztah mezi opravovaným slovem a jiným slovem, kterým je správný tvar určen. Používají se u chyb z důvodů chybné shody, porušení valenčních požadavků, chybování v zájmenném odkazování, chyb ve složených přísudcích, u

analytických tvarů sloves, v negaci, u chyb v užití zvratných výrazů, v odůvodněných případech i u chyb lexikálních, příp. dalších.
Odkazy vedeme vždy ve směru od opravovaného tvaru, a to i v případech jako *jen jedna* ***holky*** *zůstala doma* (narušení shody s odkazy od *holka* k *jedna* a *zůstala*).
Odkazovat lze pouze v případě, je-li na uzlu určen typ chyby.

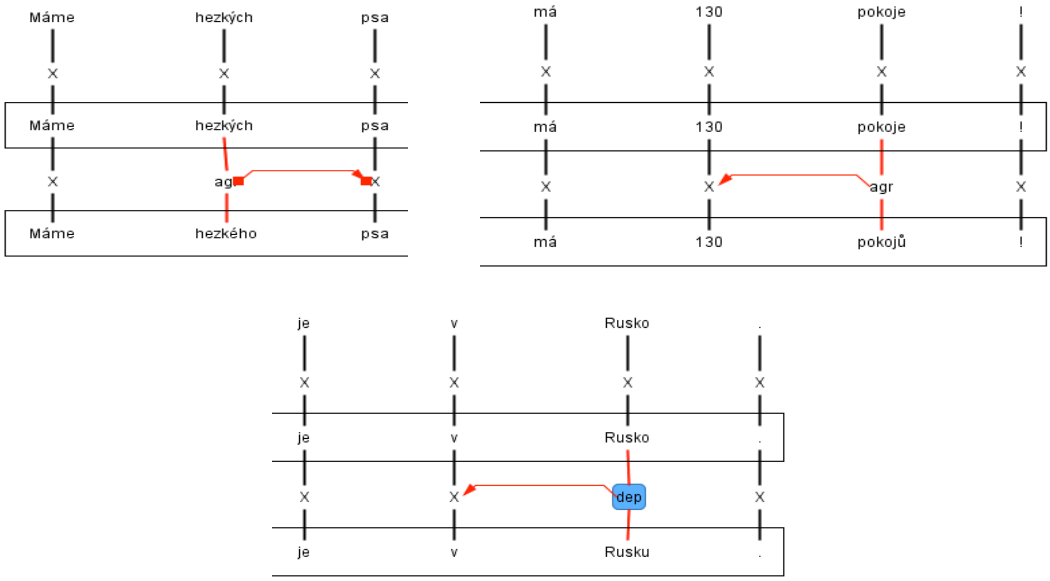

hrana, tj. spojnice mezi formami/výrazy na jednotlivých rovinách, resp. mezi formou/výrazem a uzlem
uzel, tj. bod na hraně mezi rovinami, na kterém se vyznačuje kód chyby a ze kterého je veden odkaz
pavouk, tj. kombinované spojování/rozpojování hran se společným centrem v uzlu
odkaz, tj. objasnění důvodu opravy
pahýl, tj. hrana ukončená v uzlu (v případě odebrání či přidání výrazu)

2.4 Kódy chyb

Všechny kódy chyb, které jsou důležité pro ruční anotaci, obsahuje tabulka *Kódy chyb* v bodě 6.1.

2.5 Automatická anotace

Automatická anotace se spouští až po provedení anotace manuální.

Automaticky se určuje:
lemma, slovní druh a hodnoty morfologických kategorií slovních tvarů
- na R1 (mohou být víceznačné)
- na R2 (jednoznačné)

typ chyby nebo zpřesnění typu chyby na R1
- porovnáním chybného a opraveného řetězce

Perspektivně se počítá s klasifikací / specifikací chyb

- na obou rovinách
  - formální popis chyby, tj. výraz chybí/přebývá/je chybný/chybný sled;
- na rovině 1
  - chyby v diakritice, flektivních afixech, grafémice, palatalizaci, znělosti, metatezích apod.;
- na rovině 2
  - podrobnější určení typu morfosyntaktické chyby (chyba v pádu, rodě, čísle) související s chybou typu agr nebo dep na rovině 2, které lze provést porovnáním morfosyntaktických značek na rovině 1 a 2;
  - podrobnější určení typu chyby vbx (chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech).

3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EMENDACE / ANOTACE

3.1 Pravidla pro emendaci (prostou opravu textu)

- Opravu je třeba provést s ohledem na kontext a pravděpodobnou intenci autora.
- Opravu je třeba provést tak, aby byla co nejblíže originálu, tj. co nejméně měnit tvar slova, slovosled, počet slov ve větě, slovník ap. Konečným výsledkem opravy (tj. zápis věty na rovině R2) je gramaticky správná, nikoli stylisticky vybroušená věta.
- Je-li možné si vybrat z více možností emendace jednoho tvaru, volíme formu, která je nejblíže jeho původní podobě. Podrobněji viz část 4.1 *Obecné zásady*.
- Často je vhodné chybný tvar opravovat ve dvou fázích. Opravy na R1 by měly vést k formám, které jsou správné, ale co možná nejblíže původním chybným tvarům. Konečný tvar, správný i z hlediska kontextu, je pak uveden až na R2. Podrobněji viz také část 4.1 *Obecné zásady* (princip postupné opravy forem).

R0 – R1 – R2
dvá další musea – dva další musea – dvě další musea
nekde jsem nosil džíny – někde jsem nosil džíny – někdy jsem nosil džíny

R1 – R2
Vladimír je lékařka – Vladimír je lékař
díval se televize – díval se na televizi
uběhlo už tři měsíc – uběhly už tři měsíce
on je ne velký – on není velký

líbí se mým rodičům Finsko – mým rodičům se líbí Finsko
a jsem šla pryč – a šla jsem pryč
se učím česky dvě hodin – učím se česky dvě hodiny

- V případě, že je konstrukce jazykově přijatelná (resp. gramaticky správná), neopravujeme ji.

NE

bydlíme ve svém domě

- neopravujeme na *bydlíme ve vlastním domě* apod.

celé léto jsem odpočívala s babičkou na chatě

- neopravujeme na *celé léto jsem trávila /se rekreovala s babičkou na chatě* apod.

používám češtinu v restauraci

- neopravujeme na *v restauraci mluvím česky*

Na skříni je váza. Rádio je taky na skříni.
Česká republika je krásné místo ... Také v Čechách máte hezkou přírodu
líbí se mi moc Pražský hrad

- neopravujeme slovosled

- Pokud nelze rozhodnout podle kontextu ani podle zásady minimálního zásahu, platí pravidlo zachovat podobu řídícího slova. Např.:
  *má **hezkou** tužky – má **hezké** tužky*

3.2 Pravidla pro anotaci

Pokud nelze přiřadit kód chyby jednoznačně, dáváme přednost „náročnější“ chybě, protože chybu „triviálnější“ lze odvodit automaticky, např. ve větě *kočka chytila myší* značkujeme chybu ve valenci, ne ve flexi nebo ortografii.

Pro emendaci / anotaci na rovině 1 i 2 platí

- zásada gramatické korektnosti
- zásada minimální intervence
  - tj. minimální zásah do tvaru slova
- zásada respektování kontextu
- zásada zachování podoby řídícího slova
  - platí pouze v problémových případech, kdy nelze uplatnit výše uvedené principy

Rovina 1

- princip nejkratší smysluplné trasy (viz bod 4.2.4)
- princip postupné opravy forem

Rovina 2

- princip postupného odkazování
  - u předložkových vazeb
- principy opravy slovosledu
  - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
  - co nejméně měnit počet slov ve větě
  - provedeme takový přesun, který je nejméně pracný

3.3 Technická poznámka

U většiny chybových kódů uvádíme dále v manuálu

oddíl ***PŘÍKLADY*** prezentující typy chyb, které řadíme k dané kategorii;

oddíl ***POZOR!*** zahrnující specifické a problémové jevy, jež lze řadit k danému chybovému typu;

oddíl ***Pod tento typ chyby NEPATŘÍ***, tj. negativní příklady, jevy, které k danému typu chyby nezařazujeme.

Příklady uvádíme v těchto podobách:

Příklad 1:

R1: *mluvili s* ***ženách*** -- R2: *mluvili s* ***ženami***$_{\text{dep}\rightarrow s}$

Tučně je vyznačen chybový výraz, který je opravován

Označení typu chyby

Označení směru odkazování a kam odkaz vede

Příklad 2:

R1: *zná* ***Praha*** -- R2: *zná* ***Prahu***

Tučně je vyznačen chybový výraz, který je opravován

Podtržením je označen výraz, na který odkazujeme

4 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 1 (R1)

4.1 Jak naložit s přepisovými kódy

- vsuvky, přesuny, rozdělení, škrty
  - na R0 je uvedena už správná/přesunutá/opravená varianta

Některé z přepisových kódů zůstávají zachovány i v konvertovaném textu na R0. Podléhají specifickým pravidlům pro emendaci.

- varianty a autorské varianty (v přepisu kód **<st>**)
  - zůstávají na R0 viditelné pro anotátora, např. {*Č|č*}*esko*
  - emendují se na R1, tj. zvolí se správná varianta: *Česko*

- nečitelné řetězce bez hypotézy (v přepisu značka **XXX**)
  - značka XXX se chápe jako jeden celek, který se užívá pro písmeno, skupinu písmen i pro slovo; samostatné X nebo XX se v přepisu nepoužívá
  - značka XXX zůstává na všech rovinách bez emendace, bez hypotézy, bez kódu chyby

- nečitelné řetězce s hypotézou (v přepisu kód **<ni>**)
  - jde o nečitelné řetězce, kdy je ale přepisovač schopen na základě kontextu nebo jiných skutečností interpretovat nějakou možnost (*Nemůžu přijít, mám málo* {*času*}<ni>)
  - s hypotézou se pracuje stejně jako s běžným výrazem; údaj o tom, že jde o hypotézu, se projeví na všech rovinách automaticky

- předepsané, tj. neautorské části textu (v přepisu kód **<dt>**)
  - zůstávají zachovány a jsou viditelné na R0, např. *{Na obrázku je hezký pokoj.}<dt>*
  - neemendují se, na R1 i R2 zůstávají ve stejné podobě

4.2 Obecné zásady emendace na R1

Zde se provádějí opravy týkající se jednotlivých slov a slovních tvarů, např.

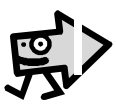

kostích – kostech, chlapca – chlapce,
dědečeka – dědečka, kadeřníčka – kadeřnice, napisovat – napsat, dobrej – dobrý, mam – mám atp.

- Je třeba opravit všechny nesprávně utvořené a zapsané slovní tvary a formy slov (tj. chyby grafické, hláskové, slovotvorné, tvarotvorné). Opravujeme tedy slovní tvary, které nelze považovat za české.

- Navíc je třeba opravit všechny tvary, které sice formálně za české považovat lze, ale intence pisatele byla zřetelně jiná (viz bod 4.2.1 *Opravy typu dal – dál),* např.

on mi ho dál – dal, jeli jsme na jich – jih, teď mužů říct – můžu, podlé mě – podle

- neopravují se (nevypouštějí, neřadí jinak) tvary, které nejsou chybné samy o sobě, ale ve vztahu k jinému slovu (tj. chyby ve shodě, valenci aj.)

NE

včera pršeli; máme malých psa;
Marta hezká; mají hezky velmi dům

Výsledkem opravy na R1 je posloupnost korektních českých slovních tvarů, resp. správných tvarů existujících českých slov. Výjimkou jsou opravy typu *dal – dál* (viz 4.2.1 *Opravy typu dal – dál),* a tzv. nově utvořená slova, resp. cizí a neidentifikovatelné řetězce, které neemendujeme (viz bod 4.4 *Nově utvořená slova* fw)

- Odlišujeme morfologii a morfosyntax. Morfosyntax se řeší na rovině 2 spolu s chybami ve shodě a valenci.
- Chyby ve složených tvarech slovesných se týkají více slov a řeší se na rovině 2 (*budu napsat*).
- Správná česká slova, která však nevyhovují kvůli významu, stylu nebo užití, se opravují na rovině 2.
- Interpunkce se opravuje na rovině 2.

4.2.1 Typy chyb opravovaných na R1 a jejich značkování

- pravopis
  - velká/malá písmena, y/i, ú/ů ap.
  - např. *analizovat, odpovýdají, viprat, ůžech, ďelá, ňic, lef, jich, jih, otpočívám, besplatně, besplatnie, bezplatnye, czeský, tscheský*;
- inverze/metateze hlásek
  - např. *kraští/kratší, cerel/celer;*
- chyby v diakritice
  - chybějící (*ceska*), nadbytečná *(manžéla*);

- chybná (neprovedená) palatalizace
  - např. *ledni<u>čke</u>, člán<u>ke</u>ch;*
- pohyblivé -e-
  - např. *domeč<u>e</u>ku, Hav<u>e</u>la, tatín<u>e</u>ka;*
- chyba ve flexi, resp. použití nekompatibilního afixu
  - chybná existující koncovku, resp. jiné deklinační či konjugační paradigma téhož slovního druhu (*čaj<u>u</u>, sp<u>ám</u>*);
  - chybné použití zcela nekompatibilní koncovky (*rád pivu<u>ju</u>*);
  - chybná neexistující koncovka (*zlaty<u>mi</u> rybami*);
  - obecněčeská koncovka *(dobr<u>ej</u>);*
  - chybná tvarotvorná předpona (*<u>půj</u>edu*); atd.
- chyby v hranicích slov
  - rozdělené slovo (přebývající mezera) (*j<u>s e</u>m*);
  - spojené slovo (chybějící mezera) (*by<u>se</u>s*).

Pravopisné chyby NEZNAČKUJEME MANUÁLNĚ,
tj. nepřiřazujeme jim chybový kód `incor`. Budou značkovány a blíže specifikovány automaticky.

Pro potřeby této anotace řadíme k pravopisným chybám následující:

- chyby v použití velkých/malých písmen (*praha*)
- použití *i/y* v kořenných morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (tj. problematika vyjmenovaných slov, např. *mamynka, obivatel*)
- záměna *ú/ů* (*dúm*)
- asimilace a neutralizace znělosti (např. *lef, otpověď, spívat, chutší*)
- záměna *jeXě* (*pjet*)*; něXě* (*soukromně*)*; ďe/ňe/ťe X dě/tě/ně* (*ďedeček*)
- chyby v použití předpon *s-/z-* (*sjišťovat, sničit, ztýskat …*)
- chyby v použití zdvojených hlásek
  - *-n/nn-* (*kamený, pana, denník*)
  - *-c/cc-* (*lecos*)
  - *-č/čč-* (*babičin*) atd.

Chyby v použití velkých písmen:

- na R1 opravujeme pouze chybné použití velkých / malých písmen u vlastních jmen, příp. vyjádření zvláštního vztahu k osobě nebo věci
  praha – Praha; *v celetné ulici – v Celetné ulici*

- chyby v neužití velkého písmena na začátku větného celku opravujeme až na R2 spolu s interpunkcí
  šel ven. ona zůstala doma – Šel ven. Ona zůstala doma.

Všechny ostatní chyby opravované na R1 z důvodu nesprávně utvořeného a zapsaného slovního tvaru **ZNAČKUJEME MANUÁLNĚ jako `incor`.**
Včetně

- interferenčních chyb (jako např. *czeský, tscheský, rólik, ko*)
- zjednodušování souhláskových skupin (např. *cera, kerý, řebík, děcký*)
- chyb v palatalizaci (např. *v ledničke, na soche*)
- chyb v metatezi hlásek (např. *kraští cesta*)

4.2.2 Zásada minimálního zásahu do tvaru slova

Někdy je možné nesprávné tvary opravit různými způsoby; v tom případě dáváme přednost takové opravě, která znamená nejmenší zásah do tvaru slova, tj. platí ***zásada minimálního zásahu do tvaru slova***.

Např. ve větě *vidím* ***úřednícy*** lze slovo *úřednicy* opravit na ***úředníci*** nebo ***úředníky.***

- preferujeme opravu na *úředníci*, a to kvůli stejné výslovnosti jako v původním tvaru.

Postupujeme takto:

1. Za vůbec nejmenší zásah považujeme opravu, která **nemění zvukovou podobu tvaru,** tedy opravu čistě pravopisnou: velká/malá písmena, y/i, ú/ů, palatalizace, znělost apod.
   Např. *mám rád* ***praha*** *–* ***Praha;*** *znám* ***nekdo*** *–* ***někdo;*** *potřebujou* ***úřednícy*** *–* ***úředníci;*** ***otpovídají*** *na otázky –* ***odpovídají;*** *to je* ***czeský*** *film –* ***český;*** *to je špatný* ***otpověť*** *–* ***odpověď*** atd.
   Všechny takové chyby opravujeme rovnou na R1.

Případy typu *vidí* ***mně*** *// přišel ke* ***mě*** nejsou pravopisnou záležitostí, takové chyby se opravují až na rovině 2 jako chyby `dep`.

2. Pokud lze k existujícímu tvaru dojít pouhou **opravou diakritického znaménka,** či **záměny *i* za *y*** a naopak, opravíme slovo tímto způsobem na R1, i když se zvuková podoba slova změní (např. *krasný, deti, utery, menšy*), a případnou definitivní opravu provedeme na R2 s přiřazením příslušného typu chyby a event. odkazu (viz 4.2.3 *Zásada postupné emendace*).

R0: ***me*** *rodiče* – R1: ***mé*** *rodiče* – R2: ***mí***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{rodiče}}$ *rodiče*

- nikoli hned na R1 na *mí*

3. Teprve jako další nastupují opravy, kterými se **mění jeden nebo více znaků.** Odebrání či doplnění znaku je větší zásah, než změna znaku.

4.2.3 Zásada postupné emendace

Opravou na R1 může vzniknout tvar, který je správný lokálně, nikoli však kontextově, a bude nutné jej dále opravit i na R2. Platí zde **zásada postupné emendace.**
Tento případ může nastat pouze v situaci, kdy emendujeme v souladu s body 1 a 2 výše, tj. je-li chyba způsobena nedostatkem pravopisným, záměnou *i/y*, či ne/užitím diakritického znaménka (viz 4.2.2 *Zásada minimálního zásahu do tvaru slova*).

R0: ***dvá*** *další musea* – R1: ***dva*** *další musea* – R2: ***dvě*** *další musea*

- nikoli hned na R1 na *dvě*

R0: *když jsem byl malý,* ***nekde*** *jsem nosil džíny* – R1: ***někde*** *jsem nosil džíny*
– R2: ***někdy***$_{\text{lex}}$ *jsem nosil džíny*

R0: *mluvili s* ***ženach*** – R1: *mluvili s* ***ženách*** – R2: *mluvili s* ***ženami***$_{\text{dep}\rightarrow s}$

- nikoli hned na R1 na *ženami*

R0: *vidí* ***měste*** – R1: *vidí* ***městě*** – R2: *vidí* ***město***$_{\text{dep}\rightarrow vidí}$

R0: ***me dědečki neziví*** – R1: ***mé dědečky neživí*** – R2: ***mí***$_{\text{agr}\rightarrow dědečci}$ ***dědečci***$_{\text{agr}\rightarrow nežijí}$

Nelze-li provést opravu dle zásady postupné emendace (viz výše), **uvedeme definitivní tvar, správný kontextuálně i formálně, už na R1.** V těchto případech nelze aplikovat postupnou opravu, protože nelze jednoznačně určit odpovídající formu na R1, aniž bychom výrazně neinterpretovali.

R0: *šel jsem na* ***kavárn*** – R1: *šel jsem na* ***kavárny*** – R2: *šel jsem* ***do***$_{\text{dep}\rightarrow šel}$ *kavárny*
R0: *vidím* ***mužu*** – R1: *vidím* ***muže*** – R2: *vidím muže*
R0: *můj* ***prište jidlo*** *je oběd* – R1: *můj* ***příští jídlo*** *je oběd*
– R2: ***moje***$_{\text{agr}\rightarrow jídlo}$ *příští jídlo je oběd*
R0: *šla jsem do* ***museah*** – R1: *šla jsem do* ***museí*** – R2: *šla jsem do museí*
R0: *v této* ***loteryj*** – R1: *v této* ***loterii*** – R2: *v této loterii*
R0: ***hodne pribuzen*** *jsou v* ***německu*** – R1: ***hodně příbuzných*** *jsou v* ***Německu***
– R2: *hodně příbuzných* ***je***$_{\text{agr}\rightarrow hodně}$ *v Německu*

Takto, tedy uvedením definitivního tvaru na R1 a bez odkazu na R2, řešíme i případy, kdy lze předpokládat znalost funkce gramatického jevu (jde nejčastěji o chybu v kompatibilitě morfémů, tj. aplikaci nevhodného flektivního vzoru).

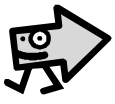

R0: *byla jsem v* ***Finske*** – R1: *byla jsem v* ***Finsku*** – R2: *byla jsem* ***ve***$_{\text{lex}}$ *Finsku*
R0: *cestovala s* ***rodičami*** – R1: *cestovala s* ***rodiči*** – R2: *cestovala s rodiči*
R0: *byla jsem v* ***museah*** – R1: *byla jsem v* ***museích*** – R2: *byla jsem v museích*
R0: *jedu do domů a* ***vařu*** *večeři* – R1: *jedu do domů a* ***vařím*** *večeři*
– R2: *jedu domů a vařím večeři*
R0: *nebo* ***pracovají*** *ve továrně* – R1: *nebo* ***pracují*** *ve továrně* – R2: *nebo pracují* ***v*** *továrně*

4.2.4 Zásada nejkratší smysluplné trasy

Máme-li více možností, jak na R1 dospět k existujícímu tvaru, zvolíme tu, která se více blíží správné formě. Platí zde ***zásada nejkratší smysluplné trasy***.

R0: *to je **skvělě** nápad*
- R1: *to je **skvělé** nápad*
  - opravou na *to je **skvěle** nápad* bychom se vzdalovali od konečného znění
- R2: *to je **skvělý**$_{agr \rightarrow nápad}$ nápad*

4.2.5 Opravy typu *dal – dál*

Tento typ chyby hodnotíme jako „překlep/přepis“ a opravujeme jej už na R1. Tzn. tuto chybu neklasifikujeme jako záměnu lexému.

Tuto chybu **MANUÁLNĚ NEZNAČKUJEME!**

Pravidla pro tento typ opravy
- mezi původním a opraveným tvarem není slovotvorný vztah, srov. *dal – dál, mužů – můžu* apod.
- jde primárně jen o záměnu jednoho grafému nebo písmenné spřežky, tedy včetně záměn *ou – u, ou – o, ch – h, cc – c, šš – š* apod.
- do této skupiny chyb patří i záměna záměna *i/y* v kořenných morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (např. u slov jako *brzy, slepýš*)

PŘÍKLADY:

R0: *on mi to **dál*** – R1: *on mi to **dal***

R0: *jeli jsme na **jich*** – R1: *jeli jsme na **jih***

R0: *teď **mužů** říct* – R1: *teď **můžu** říct*

R0: ***podlé** mě* – R1: ***podle** mě*

R0: ***cedí** na židli* – R1: ***sedí** na židli*

R0: *bydlel jsem tam **lok*** – R1: *bydlel jsem tam **rok***

R0: *viděla jsem velký **hlad*** – R1: *viděla jsem velký **hrad***

R0: ***puk** je na podzim krásný* – R1: ***buk** je na podzim krásný*

R0: *to je **muka*** – R1: *to je **mouka***

*R0: Radka **míhá** kávu – R1: Radka **míchá** kávu*

R0: *Petr **plašší** holuby.* – R1: *Petr **plaší** holuby.*

R0: *je to **křečí** domeček* – R1: *je to **křeččí** domeček*

R0: *chce **bít** profesorem* – R1: *chce **být** profesorem*

R0: *včely **opilují** květiny* – R1: *včely **opylují** květiny*

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ:
R0: *ženy* ***přišli*** – R1: *přišli* – R2: *přišly*
R0: *vidím* ***páni*** – R1: *páni* – R2: *pány*
R0: *posílám* ***srdeční*** *pozdrav* – R1: *srdeční* – R2: *srdečný*
R0: *nelíbily se mi* ***německy*** *kluby* – R1: *německy* – R2: *německé*
R0: *tahle země má* ***malý*** *co nabídnout* – R1: *malý* – R2: *málo*
R0: *jede* ***rychlý*** – R1: *rychlý* – R2: *rychle*
R0: *dodržují* ***jejích*** *tradici* – R1: *jejích* – R2: *jejich*

- jestliže je mezi výrazy slovotvorný vztah, chybu klasifikujeme jako chybu `agr`/`dep` /`lex` a opravujeme ji až na R2

4.2.6 Autorská univerbizace

V případě tzv. autorské univerbizace, tj. kdy z víceslovného vyjádření byla utvořena jednotka jednoslovná, česky nekorektní, opravujeme na R1 pomocí pavouka a tuto chybu **MANUÁLNĚ NEZNAČKUJEME.** Bude specifikována při automatické proceduře (jako specifický typ `incorOther`).

R0: *kluk* ***drzoval*** – R1: *kluk* ***byl drzý***
R0: *rád* ***pivuju*** – R1: *rád* ***piju pivo***

4.3 Nesprávný tvar `incor`

- tj. nesprávně utvořený výraz, který lze opravit

4.3.1 Nesprávná báze `incorBase`

- chyba ve slovotvorné struktuře a/nebo v derivační morfologii, tj. v kořeni a slovotvorných afixech. Jde o nekorektní formu lexému.

PŘÍKLADY:
R0: *bydlím s* ***mátkou*** – R1: *bydlím s* ***matkou***
R0: *lidé jsou moc* ***mérný*** – *R1: lidé jsou moc* ***mírný***
R0: *kočka se* ***jmemuje*** – *R1: kočka se* ***jmenuje***
R0: *moje sestra je* ***kadeřníčka*** – R1: *moje sestra je* ***kadeřnice***
R0: *musíš to* ***posvětlit*** – R1: *musíš to* ***vysvětlit***
R0: ***libili*** *se mi* – R1: ***líbili*** *se mi*
R0: *byla velká* ***tema*** – R1: *byla velká* ***tma***
R0: *mluvím* ***česka*** – R1: *mluvím* ***česky***
R0: přišel ***brze*** – R1: *přišel* ***brzo***

- do této kategorie řadíme také chyby v

  - postfixech *kdokol – kdokoli*
  - infixech *malelinký – malilinký*
  - příp. interfixech *českoněmecký – česko-německý*

***Pod tento typ chyby NEPATŘÍ**:*

***bojal** se – **bál** se*
*rád **psu** – rád **píšu***
neje – není

- příklady považujeme za chybu flexe
  (existují kořenné morfémy *boj-, ps-,* atd.)

Pokud vhodný, existující lexém nelze najít, ponechá se původní tvar s údajem, že jde o „vymyšlené“, obtížně emendovatelné slovo (viz bod 4.4.1 *Nově utvořené „české“ slovo* fwFab). V tomto případě tedy opravu neprovedeme.

Stejně tak při emendaci neopravujeme ani cizí slovo, příp. neidentifikovatelný řetězec, a ponecháme je na všech rovinách nezměněné; k těmto typům chyb uvádíme chybový kód `fwNc` (viz bod 4.4.2 *Cizí / neidentifikovatelné slovo* fwNc).

4.3.2 Nesprávná flexe `incorInfl`

- jde o opravu nekorektního tvaru slova, tj. chybu ve flexému.
- chyba v tvarotvorných afixech
  - v tvarotvorném prefixu *půjedu*
  - v koncovce *spám*
  - v kmenotvorné příponě *dělel, kuřem*
  - příp. jiných tvarotvorných sufixech *nesna – nesena*

- do této kategorie řadíme i chyby způsobené nevhodným použitím existujícího alomorfu daného lemmatu, např.

dír – děr, stůlu – stolu, Havela – Havla, hoš – hoch

PŘÍKLADY:

R0: *byla jsem v* ***museah*** – R1: *byla jsem v* ***museích***
R0: *v* ***šestě*** *třídě* – R1: *v* ***šesté*** *třídě*
R0: *nosit* ***sukné*** – R1: *nosit* ***sukně***
R0: *už to* ***stači*** – R1: *už to* ***stačí***
R0: *dlouho jsem* ***nepsála*** – R1: *dlouho jsem* ***nepsala***
R0: *to jsou drahý* ***prsteni*** – R1: *to jsou drahý* ***prsteny***
R0: *se svou rodinou a svými* ***dětaty*** – R1: *se svou rodinou a svými* ***dětmi***
R0: ***bojal*** *se* – R1: ***bál*** *se*
R0: *rád* ***psu*** – R1: *rád* ***píšu***
R0: ***jetu*** *na kole* – R1: ***jedu*** *na kole*

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ*:*

tema – tma; kadeřníka – kadeřnice; buřka – bouřka;
měseci – měsíce apod.

- příklady považujeme za chybu báze (užité bázové formy se v paradigmatu daného lexému nevyskytují)

4.3.3 Auto: Ostatní nesprávné tvary `incorOther`

Jeden výraz může být chybný slovotvorně (`incorBase`) i tvarotvorně (`incorInfl`), tzn. mohou mu být přiřazeny oba chybové kódy, např.

R0: *tři* ***měseci*** – R1: *tři* ***měsíce***$_{\text{incorBase+incorInfl}}$
R0: *sestra nemá* ***manžélu*** – R1: *sestra nemá* ***manžela***$_{\text{incorBase+incorInfl}}$
R0: ***nebu*** *nosit to triko* – R1: ***nebudu***$_{\text{incorBase+incorInfl}}$ *nosit to triko*

V případě, že je u jednoho výrazu více chyb stejného typu, přiřazujeme příslušnou značku jen jednou, např.

R0: *půjedíme* – R1: ***pojedeme***$_{\text{incorInfl}}$

4.4 Nově utvořené / cizí / neidentifikovatelné slovo `fw`

Značkování této chybové kategorie reflektuje slovotvorné strategie, resp. práci se slovotvorným subsystémem jazyka. Nově utvořený výraz lze obvykle jen obtížně emendovat, příp. jej opravit nelze.

4.4.1 Nově utvořené („české“) slovo `fwFab`

- „autorský neologismus“
- obsahuje českou slovotvornou strukturu
- student se pokusil vytvořit nové slovo/kmen/kořen …

PŘÍKLADY:

R0: *je tam hodne* ***jinaků*** – R1: *je tam hodně* ***jinaků*** – R2: *je tam hodně* ***jinaků***

R0: *pokud nechces slyšet* ***smášky*** – R1: *pokud nechceš slyšet* ***smášky***
– R2: *pokud nechceš slyšet* ***smášky***

R0: *anglicky jidlo je strašny všekno je* ***chlebasa***
– R1: *anglický jídlo je strašný všechno je* ***chlebasa***
– R2: *anglické jídlo je strašné, všechno je* ***chlebasa***

4.4.2 Cizí / neidentifikovatelné slovo `fwNc`

- student použil cizí/neznámý slovo/kmen/kořen (příp. řetězec nelze nijak identifikovat)

PŘÍKLADY:

R0: *jím rad* ***eggs*** – R1: *jím rád* ***eggs*** – R2: *jím rád* ***eggs***

R0: *jdu do* ***shopu*** – R1: *jdu do* ***shopu*** – R2: *jdu do* ***shopu***

R0: *váza je na* ***Tische*** – R1: *váza je na* ***Tische*** – R2: *váza je na* ***Tische***

R0: *byla v* ***hangu*** – R1: *byla v* ***hangu*** – R2: *byla v* ***hangu***

R0: *jsem v* ***truong*** – R1: *jsem v* ***truong*** – R2: *jsem v* ***truong***

R0: ***slichtovaní*** *názory o moderni obrazkách* – R1: *názory o moderní obrázcích*
– R2: ***slichtovaní*** *názory o moderních obrázcích*

R0: *já* ***gymato*** *že* – R1: *já* ***gymato*** *že* – R2: *já* ***gymato,*** *že*

4.4.3 Přítomnost flexe `flex`

- Tento kód uvádíme pouze jako doplňkovou klasifikaci pro chyby typu `fwFab` a `fwNc`. Poskytuje informaci, zda je v nově utvořeném, příp. cizím výrazu přítomna nějaká tvarotvorná struktura. Zároveň neřešíme, zda je daný flexém „korektní“, či nikoli.
- Pokud nelze rozhodnout, zda se jedná o český flexém, či nikoli, je rozhodnutí na anotátorovi. Např. u výrazu *v truonge* není jasné, zda jde o koncovku Lsg., příp. jinou, nebo zda původní tvar slova je *truonge,* tudíž lze označit pouze jako *`fwNc`*, tj. výraz bez flexe.

PŘÍKLADY ZNAČKOVÁNÍ:

R0: *jím rad* ***eggs*** *fwNc*
R0: *jím rad* ***eggy*** *fwNc+Flex*
R0: *jím rad* ***eggové*** *fwNc+Flex*
R0: *jdu do* ***shopu*** *fwNc+Flex*
R0: *jdu do* ***shopa*** *fwNc+Flex*
R0: *jdu do* ***shop*** *fwNc*
R0: *musím to* ***dopaintovat*** *fwNc+Flex*

R0: *jdu do* ***Geschäftu*** *fwNc+Flex*
R0: *jdu do* ***Geschäft*** *fwNc*
R0: *váza je na* ***Tischi*** *fwNc+Flex*
R0: *váza je na* ***Tische*** *fwNc+Flex*

R0: *byla v* ***hangu*** *fwNc+Flex*
R0: *byla v* ***hang*** *fwNc*
R0: *jsem v* ***truongu*** *fwNc+Flex*
R0: *jsem v* ***truonge*** *fwNc+Flex*

R0: *ja* ***gymato*** *fwNc*

R0: *je tam hodně* ***jinaků*** *fwFab+Flex*
R0: *je tam hodně* ***jinakové*** *fwFab+Flex*
R0: *pokud nechces slyšet* ***smášky*** *fwFab+Flex*

4.5 Chybná hranice slov `wbd`

Případy chybně odděleného prefixu, chybně rozděleného kompozita, příp. chyby v neoddělení předložky opravíme na R1 a uvedeme chybový kód `pre` (příp. `comp`) **.**

4.5.1 Prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery `wbdPre`

- Tyto dva chybové typy (tj. prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery) se vzájemně oddělí automaticky podle počtu hran nahoru nebo dolů.

- U oddělených prefixů řešíme na R1 primárně případy, kdy prefix a slovo stojí bezprostředně vedle sebe (prefix před nebo za slovem, ke kterému patří).

- Řadíme sem ale i řídké případy, kdy je prefix od slova oddělen nějakým dalším výrazem.

PŘÍKLADY:

R0: ***při pravit*** – R1: ***připravit***
R0: ***ne dělá*** – *R1:* ***nedělá***
R0: *Petr* ***při jde*** – *R1: Petr* ***přijde***
R0: *já jsem to* ***roz*** *rychle* ***vázal*** **–** R1: *já jsem to rychle* ***rozvázal***
R0: *Petr už* ***jel od*** – R1: *Petr už* ***odjel***
R0: *potřebuju si to* ***číst pře*** – R1: *potřebuju si to* ***přečíst***
R0: *on je* ***ne velký*** – R1: *on je* ***nevelký***
- jde-li dle kontextu opravdu o lexém *nevelký***,** nikoli o chybu *není velký*)
R0: ***dolesa*** – *R1:* ***do lesa***
R0: ***veškole*** – *R1:* ***ve škole***

4.5.2 Neoprávněně rozdělená či spojená kompozita `wbdComp`

- takto označujeme
  - chybně oddělené lexikální morfémy
  - chyby ve spojení kompozit se spojovníkem

- opravujeme pomocí pavouka

PŘÍKLADY:
R0: ***sádro karton*** – R1: ***sádrokarton***
R0: ***šesti násobný*** – R1: ***šestinásobný***
R0: ***anglo-americká*** *literatura* – R1: ***angloamerická*** *literatura*
R0: ***českoněmecký*** *slovník* – R1: ***česko-německý*** *slovník*

4.5.3 Ostatní chybně rozdělená nebo spojená slova `wbdOther`

- chybně spojená, či rozdělená slova

PŘÍKLADY:
R0: ***socialis mus*** – R1: ***socialismus***
R0: ***mochezký*** – R1: ***moc hezký***
R0: *neměl čas,* ***atak*** *jsem šel* – R1: *neměl čas,* ***a tak*** *jsem šel*
R0: *přišel,* ***kdy koli*** *měl čas* – R1: *přišel,* ***kdykoli*** *měl čas*

5 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 2 (R2)

5.1 Narušení shody `agr`

- takto označujeme
  - chyby ve tvaru shodného přívlastku
  - chyby v rodě a čísle u finitního slovesného tvaru
  - chyby v rodě a čísle u jmenné části verbonominálního přísudku
  - chyby ve jmenných kategoriích u doplňku

- odkazování
  - chyby typu `agr` vyžadují odkaz na slovo, s nímž se má chybný tvar (příp. chybné tvary) shodovat
    - obvykle se odkazuje k podmětu
      - ✓ od chybného slovesa
      - ✓ od chybné jmenné části přísudku
    - nebo k řídícímu podstatnému jménu
      - ✓ od chybného shodného přívlastku
      - ✓ od chybného doplňku

- několikanásobný subjekt
  - pokud je subjekt několikanásobný (u souřadného spojení), odkazujeme na první spojku, na kterou v tomto spojení při čtení zleva doprava narazíme. Není-li v koordinační vazbě žádná spojka, odkazujeme na první čárku.

R1: *Petr, Martin a Eva* ***přišel.*** – R2: *Petr, Martin a Eva* ***přišli.***

  - v případech typu *otec s matkou* odkazujeme na předložku *s*

R1: *Adam s Evou* ***přišly***. – R2: *Adam s Evou* ***přišli****.*

  - v případech, kdy stojí podmět za přísudkem, a přísudek opravujeme na formu singuláru, odkazujeme na první člen koordinační vazby, např.:

R1: ***Přišla*** *Timur a jeho parta* – R2: ***Přišel*** *Timur a jeho parta.*

    - v těchto případech je možná i oprava na formu plurálu

R1: ***Přišla*** *Timur a jeho parta* – R2: ***Přišli*** *Timur a jeho parta..*

- základní předpoklad: správně je člen, který určuje morfologické kategorie spojení
  - tj. podmět, který určuje tvar slovesa v přísudku;
  - nebo podstatné jméno, které určuje tvar adjektiva v přívlastku.

- pro problémové, nejasné nebo komplikovanější struktury (např. *všechny studentka odešly*) platí tato kritéria:

a. princip minimální opravy (oprava by měla být co nejméně náročná)
b. respektování kontextu

- V návaznosti na tato kritéria emendace je v takových strukturách možné opravit i tvar řídícího substantiva podle tvaru shodného přívlastku nebo tvar podmětu podle tvaru přísudku.

- Do této kategorie patří tedy i chyby v pádu podmětu, protože při pádové synkrezi často nelze odlišit od narušení shody v čísle, např. *Hanky přišla* (*celá rozjařená*).

PŘÍKLADY 1:

R1: *děvčata* ***spaly*** – R2: *<u>děvčata</u>* ***spala***
R1: *Petr* ***vařím*** *oběd.* – R2: *<u>Petr</u>* ***vaří*** *oběd.*
R1: *Michal* ***budu dělá*** – R2: *Michal* ***bude***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{Michal}}$ ***dělat***$_{\text{vbx}\rightarrow \textit{bude}}$
R1: ***uběhlo*** *už tři měsíce* – R2: ***uběhly*** *už tři <u>měsíce</u>*
R1: ***přišli*** *pět studentů* – R2: ***přišlo*** *<u>pět</u> studentů*
R1: ***přišli*** *pět* ***studenti*** – R2: ***přišlo***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{pět}}$ *pět* ***studentů***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{pět}}$
R1: *zítra* ***budou*** *pršet* – R2: *zítra* ***bude***$_{\text{agr}}$ *pršet*
- uvedeme typ chyby bez odkazu, protože sloveso *pršet* je bezpodmětové

R1: *byli* ***jsem*** *překvapení* – R2: *<u>byli</u>* ***jsme*** *překvapení*
- v případě dvoučlenných vět bez explicitně vyjádřeného podmětu: najdeme-li ve větě jiný tvar, s nímž se opravovaný má shodovat, odkážeme na něj

R1: *člověk* ***objet*** *celý svět* – R2: *člověk* ***objel***$_{\textit{agr}\rightarrow \textit{člověk}}$ *celý svět*
R1: ***nerozumět*** *tomu* – R2: ***nerozumím***$_{\textit{agr}}$ *tomu*

R1: *já* ***jsme*** *přišel* – R2: *<u>já</u>* ***jsem*** *přišel*
R1: *přišel* ***jsme*** – R2: *<u>přišel</u>* ***jsem***
R1: ***přišel*** *jsme* – R2: ***přišli*** <u>jsme</u>
- chyby shody ve složených slovesných tvarech opravujeme podle kontextu

R1: ***hezké*** *chlapci* – R2: ***hezcí*** *<u>chlapci</u>*
R1: *máme* ***hezkých*** *psa* – R2: *máme* ***hezkého*** *<u>psa</u>*
R1: ***té*** *věci* ***patřili*** *jim* – R2: ***ty***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{věci}}$ *věci* ***patřily***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{věci}}$ *jim*

R1: *dům je* ***velká*** – R2: *<u>dům</u> je* ***velký***
R1: *Petr a Lucie jsou* ***kamarád.*** – R2: *Petr <u>a</u> Lucie jsou* ***kamarádi****.*
R1: *Petra jsem nikdy neviděl* ***opilým****.* – <u>R2:</u> *<u>Petra</u> jsem nikdy neviděl* ***opilého****.*
R1: *Čas jsou* ***peníz****.* – <u>R2:</u> *Čas <u>jsou</u>* ***peníze****.*
- značíme jako chybu agr, protože jde o chybu v čísle, nikoli v pádu, a odkazujeme na sloveso jako zdroj shody)

R1: *Dítě je* ***starosti****. – R2: Dítě <u>je</u>* ***starost****.*

PŘÍKLADY 2:

- několikanásobný podmět

R1: *Petr, Martin a Eva **přišel**.* – R2: *Petr, Martin a Eva **přišli**.*
R1: *Otec a matka a děti **šla** do kina.* – R2: *Otec a matka a děti **šli** do kina.*
R1: *Petr, Martin, Eva **přišel**.* – R2: *Petr, Martin, Eva **přišli**.*
R1: *Adam s Evou **přišly**.* – R2: *Adam s Evou **přišli**.*

- několikanásobný větný člen (opravujeme a odkazujeme podle smyslu)

R1: *Mám **krásná** růži a orchidej.* – R2: *Mám **krásnou** růži a orchidej.*
R1: *Mám **krásná** růže a orchideje.* –R2: *Mám **krásné** růže a orchideje.*
R1: *Mám **pichlavá** růže a orchideje.* – R2: *Mám **pichlavé** růže a orchideje.*

- chyby v doplňku

R1: *pět chlapců **přiběhli uřícené*** – R2: *pět chlapců **přiběhlo**$_{\text{agr}\rightarrow\text{pět}}$ **uřícených**$_{\text{agr}\rightarrow\textit{chlapců}}$*

- jako chyba shody se chápe i chyba ve shodném přívlastku vyjádřeném podstatným jménem, např.

R1: *přišel s **chudák** maminkou* – R2: *přišel s **chudákem** maminkou*
R1: *neviděli jste **slečna** Moniku?* – R2: *neviděli jste **slečnu** Moniku?*
R1: *neviděli jste slečnu **Monika**?* – R2: *neviděli jste slečnu **Moniku?***
R1: *mluvil s paní **Nováková*** – R2: *mluvil s paní **Novákovou**$_{agr\rightarrow paní}$*

- k `agr` řadíme také šíře pojaté chyby v přechylování

R1: *přišel pan **Nováková*** – R2: *přišel pan **Novák***
R1: *mluvil s panem **Nováková*** – R2: *mluvil s panem **Novákem***
R1: *mluvil s **pan Nováková*** – R2: *mluvil s **panem**$_{dep\rightarrow s}$ **Novákem**$_{agr\rightarrow panem}$*

R1: *věřím Petra Nováka* – R2: *věřím **Petru**$_{agr\rightarrow Novák}$ **Novákovi**$_{dep\rightarrow věřím}$*

- u komplexních větných členů považujeme v případě osob za řídící poslední člen skupiny

R1: *viděl to v řece Vltavu* – R2: *viděl to v řece Vltavě*$_{agr\rightarrow řece}$

- u neživotných komplexních větných členů považujeme za řídící první člen

R1: *k hoře Říp // do kavárny Slavia* – R2: *k hoře Říp // do kavárny Slavia*

- je-li v originálu použit nominativ jmenovací, ponecháváme a neopravujeme

R1: *dal si jeden* ***čaje*** – R2: *dal si jeden* ***čaj***$_{agr→jeden}$

- uvedený typ řadíme k chybě `agr` (chyba v určujícím členu - dle principu minimální opravy a respektování kontextu)
- nejedná se tedy o chybu `dep` (viz i oddíl 5.2, *vzal si dobrou* ***ženy*** apod.)

R1: *byla jsem v* ***hezkého*** *paláce* – R2: *byla jsem v* ***hezkém***$_{sec+agr→paláci}$ ***paláci***$_{dep→v}$

- jde o sekundární chybu (`sec`) související s chybou valenční (`dep`) u výrazu *paláce*, musíme označkovat jako `sec+agr`

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ*:*

R1: *Eva je* ***studentce****.* – R2: *Eva je* ***studentka.***

R1: *Zločinec byl* ***malá postava****.* – R2: *Zločinec byl* ***malé***$_{sec+agr→postavy}$ ***postavy***$_{dep→byl}$

- je-li chyba ve jmenné části přísudku a jde jednoznačně o substantivum v chybném pádu, označujeme chybu jako `dep`

R1: *do polévky dám* ***červené čočky*** – R2: *do polévky dám* ***červenou***$_{sec+agr→čočku}$ ***čočku***$_{use}$

- *čočky* opravíme na *čočku* jako chybu `use` (viz oddíl 5.10), zde neuzuální užití plurálu
- oprava adjektiva je vyvolána změnou tvaru řídícího substantiva, proto se přidává kód pro sekundární

R1: *do polévky dám* ***červená čoček*** – R2: *do polévky dám* ***červenou***$_{agr→čočku}$ ***čočku***$_{dep→dám}$

- *čoček* opravíme na *čočku* jako chybu `dep`, opravu chybného tvaru adjektiva značkujeme standardně jako `agr`

Srov. i

R1: *mají tam dobrou* ***obsluha*** – R2: *mají tam dobrou* ***obsluhu***$_{dep→mají}$

R1: *mají tam* ***dobrá obsluha*** – R2: *mají tam* ***dobrou***$_{sec+agr→obsluhu}$ ***obsluhu***$_{dep→mají}$

5.2 Chyba ve vyjádření syntaktické závislosti (jinak než shodou) dep

- Všechny chyby ve vyjádření syntaktické závislosti ve smyslu větné struktury, včetně chyb v nevalenčních doplněních. Nepatří sem chyby shody, které řešíme výše v části 5.1.

- takto označujeme
  - chyby ve slovesné, substantivní, adjektivní, číslovkové, adverbiální rekci
  - chyby ve vyjádření subjektu (např. záměna slovního druhu – v tomto případě nejde o chybu shody)
  - chyby v předložkové frázi
  - chyby v užití podřadicích spojek a ve tvaru slovesa po podřadicí spojce
  - chybné užití slovního druhu v příslovečném určení (např. záměna adverbia za adjektivum)

- odkazování
  - od opravovaného tvaru ke tvaru, který objasňuje důvod opravy, většinou od tvaru řízeného k tvaru řídícímu
  - pokud odkazujeme na sloveso, které je ve složeném tvaru, odkazujeme vždy na jeho plnovýznamovou část, např.
    R1: *bude se* ***ho*** *líbit* ***tu knihu*** – R2: *bude se* ***mu***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{líbit}}$ *líbit* ***ta***$_{\text{sec+agr}\rightarrow\textit{kniha}}$ ***kniha***$_{\text{dep}\rightarrow\text{líbit}}$
  - potřebujeme-li odkázat na přísudek jmenný se sponou, odkazujeme na sponu, např.
    R1: ***kanceláře*** *je prázdná* – R2: ***kancelář*** *je prázdná*

PŘÍKLADY 1:

R1: *věřím* ***učitelku*** – R2: *věřím* ***učitelce***
R1: *bude se líbit* ***tu knihu*** *– R2: bude se líbit* ***ta kniha***
R1: *káva bez* ***mléko*** *– R2: káva bez* ***mléka***
R1: *otázka* ***čas*** *– R2: otázka* ***času***
R1: *Petr čte* ***špatný*** *– R2: Petr čte* ***špatně***
R1: *dal obraz* ***dole*** *– R2: dal obraz* ***dolů***
R1: *bojím se jí* ***zavolám*** *– R2: bojím se jí* ***zavolat***
R1: ***studenta*** *odešel – R2:* ***student*** *odešel*
R1: ***kanceláře*** *je prázdná – R2:* ***kancelář*** *je prázdná*
R1: *doufali ve* ***vítězí*** *– R2: doufali ve* ***vítězství***

R1: ***Ondřeje odejít*** *v 5 hodin.* – R2: ***Ondřej***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{odešel}}$ ***odešel***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{Ondřej}}$ *v 5 hodin*.

- chyba ve tvaru subjektu i predikátu

R1: *má schopnost* ***vytváří*** – R2: *má schopnost* ***vytvářet***

- zde odkazujeme od chybného tvaru k řídícímu substantivu
- podobně:

R1: *mám plán* ***pracuju*** – R2: *mám plán* ***pracovat***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{plán}}$

R1: *Eva je* ***studentce****.* – R2: *Eva je* ***studentka.***

R1: *Zločinec byl* ***malá postava****.* – R2: *Zločinec byl* ***malé***$_{\text{sec+agr}\rightarrow \textit{postavy}}$ ***postavy***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{byl}}$

- Je-li chyba ve jmenné části přísudku, považujeme ji za chybu ve shodě, kromě případů, kdy jde jednoznačně o substantivum v chybném pádu.

R1: *maminka koupí* – R2: *maminka* ***to***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{koupí}}$ *koupí*

- pokud chybí vyjádření předmětového komplementu, značkujeme jako dep s odkazem na příslušný řídící výraz

5.2.1 Způsoby odkazování u předložkových vazeb

5.2.1.1 Předložka správně, pád špatně (pád špatně i v kontextu s užitou předložkou)

- jeden odkaz – od substantiva v předložkovém pádu k předložce
- příklady: *otázka pro maminka, údaj od pojišťovna, myslím na maminka, dal obraz na stěna, dal obraz ke stůl, dívá se na páni, dívá se na pán, pověsil to nad stole*

➢ anotujeme takto:
R1: *otázka pro* ***maminka*** – R2: *otázka pro* ***maminku***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{pro}}$

5.2.1.2 Předložka i pád špatně

- dva odkazy – od substantiva v předložkovém pádu k předložce (nikoli jako `sec`) a od předložky k řídícímu slovesu/substantivu/adjektivu
- příklady: *myslím o maminka, díval se v televize, díval se od oknu, přišly v hřištěm, jdu do kamarád, email z kamarád*

➢ anotujeme takto:
R1: *myslím* ***o maminka*** – R2: *myslím* ***na***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{myslím}}$ ***maminku***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{na}}$

5.2.1.3 Pád dobře v kontextu s předložkou, předložka špatně s ohledem na valenci řídícího slova

- týká se vícevazebných předložek, např. *na, o, nad, pod, za ...*
- dva odkazy – od substantiva v předložkovém pádu k prepozici (současně jako `sec`), a od předložky k řídícímu slovesu/substantivu/adjektivu
- příklady: *otázka na mamince, přišly na hřišti, Díval se na tobě. Pavel sedí na kolo. Stůl je před křesla. Dívá se na pánech. Pověsil to nad stolem.*

➢ anotujeme takto:
R1: *přišli na* ***hřišti*** – R2: *přišli* ***na***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{přišli}}$ ***hřiště***$_{\text{dep+sec}\rightarrow \textit{na}}$
R1: *stará se o* ***našich holčičkách*** – R2: *stará se* ***o***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{stará}}$ ***naše***$_{\text{sec+agr}\rightarrow \textit{holčičky}}$ ***holčičky***$_{\text{sec+dep}\rightarrow \textit{o}}$

- **Pravidlo postupného odkazování**
  - Problém s odkazy u chyb předložkových vazeb typu *myslím na* ***tobě*** řešíme vždy jako chybu ve volbě předložky, chybný pád podstatného jména je pak chybou sekundární, následnou.
  - ➢ V tomto případě odkazujeme dvojmo – vedeme odkaz od „správné“ předložky ke slovesu i od „chybné“ podoby substantiva k předložce.

R1: *leží na* ***postelemi*** – R2: *leží na* ***posteli***$_{\text{dep}\rightarrow na}$

R1: *leží na* ***postele*** – R2: *leží na*$_{\text{dep}\rightarrow leží}$ ***posteli***$_{\text{sec+dep}\rightarrow na}$

R1: *dívám se na* ***učitelce*** – R2: *dívám se na*$_{\text{dep}\rightarrow dívám}$ ***učitelku***$_{\text{sec+dep}\rightarrow na}$

5.2.1.4 Předložka chybí, pád dobře

- pahýl pro předložku jako chyba `dep`, odkaz na řídící slovo
- příklady: *díval se televizi*

➢ anotujeme takto:

R1: *díval se televizi* – R2: *díval se* ***na*** *televizi*

5.2.1.5 Předložka chybí, pád špatně

- dva odkazy – od pahýlu pro předložku (`dep`) odkaz na řídící slovo, od substantiva v předložkovém pádu odkaz na předložku
- příklady: *díval se televize, stará se pes*

➢ anotujeme takto:

R1: *díval se* ***televize*** – R2: *díval se* ***na***$_{\text{dep}\rightarrow díval}$ **televizi**$_{\text{dep}\rightarrow na}$

5.2.1.6 Nadbytečně užitá předložka

➢ odstraníme předložku, odkážeme od pahýlu (`dep`) na řídící slovo

A. tvar (pád) dobře

➢ anotujeme takto:

R1: *bojím se* ***od*** *psa* – R2: *bojím se* [***od***$_{\text{dep}\rightarrow bojím}$] *psa*

➢ odstraníme *od* a na pahýlu značkujeme chybu `dep` s odkazem na *bojím*

➢ stejně tak u

R1: *bojím se* ***před*** *psa* – R2: *bojím se* [***před***$_{\text{dep}\rightarrow bojím}$] *psa*

B. tvar (pád) chybně i v kontextu s předložkou

➢ anotujeme takto:

R1: *bojím se* ***před psovi*** – R2: *bojím se* [***před***$_{\text{dep}\rightarrow bojím}$] ***psa***$_{\text{dep}\rightarrow bojím}$

➢ odstraníme *od* a na pahýlu značkujeme chybu `dep` s odkazem na *bojím*

➢ opravíme *psa* a značkujeme `dep` s odkazem na *bojím*

C. tvar (pád) správně v kontextu s předložkou, chybně ve vztahu k řídícímu výrazu

➢ anotujeme takto:

R1: *bojím se* ***před psem*** – R2: *bojím se* [***před***$_{\text{dep}\rightarrow bojím}$] ***psa***$_{\text{dep+sec}\rightarrow bojím}$

➢ odstraníme *od* a na pahýlu značkujeme chybu `dep` s odkazem na *bojím*

➢ opravíme *psa* a značkujeme sekundární chybu (`sec`) `dep` s odkazem na *bojím*

5.2.2 Opravy vedlejších vět

- případy, kdy:
  - chybí spojka
    *rozhodl se **jdeme** do kina*
  - chybí spojka a sloveso je chybně (infinitiv, chybný určitý tvar)
    *řekl mu **nedělat** to*
    *slyšel Petr **přišla** pozdě*
  - spojka je správně, ale sloveso je chybném tvaru (infinitiv, chybný určitý tvar)
    *řekl mi, že **napsat** dopis*
    *chtěl, abych **přijdu***
  - je chybná spojka
    *půjdu tam, **proto** chci ho vidět*
  - je chybná spojka a chybný tvar slovesa
    *chodím tam, **kdy mít** čas*

- značkujeme:
  1 chybějící a chybně užité spojky jako `dep` s odkazem na predikát v hlavní větě
  2 chybné tvary sloves standardně podle typu chyby jako `agr`, `vbx` nebo `use`

PŘÍKLADY:

R1: *rozhodl se jdeme do kina* – R2: *rozhodl se, **že** jdeme do kina*

R1: *řekl mu Petr to **neznat*** – R2: *řekl mu, že*$_{\text{dep}\rightarrow\textit{řekl}}$ *Petr to **nezná***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{Petr}}$

R1: *slyšel Petr **přišla** pozdě* – R2: *slyšel, že*$_{\text{dep}\rightarrow\textit{slyšel}}$ *Petr **přišel***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{Petr}}$ *pozdě*

*R1: řekl mi, že **napsat** dopis – R2: řekl mi, že **napíše***$_{\text{agr}}$ *dopis*

- není-li kam jednoznačně odkázat, pouze přiřadíme značku a neodkazujeme

R1: *půjdu tam, **proto chce ho** vidět*
– R2: *půjdu tam, **protože***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{půjdu}}$ ***ho chci***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{půjdu}}$ *vidět*

- v tomto případě lze odkázat i na shodový slovesný určitý tvar (tj. na vše, co vykazuje shodové kategorie)

R1: *chodím tam, **kdy mít** čas* – R2: *chodím tam, **když***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{chodím}}$ ***mám***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{chodím}}$ *čas*

- dtto

R1: *přišel jsem Petr **odcházíš*** – R2: *přišel jsem, **když***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{přišel}}$ *Petr **odešel***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{Petr}\,+\,\text{use}}$

KONDICIONÁLOVÉ SPOJKY *aby / kdyby*

R1: *řekl mu* ***nedělat*** *to* – R2: *řekl mu,* ***aby***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{řekl}}$ *to* ***nedělal***$_{\text{vbx}\rightarrow\textit{aby}}$

- chybí spojka, sloveso je infinitiv
- neopravujeme pomocí pavouka

R1: *řekl Petr* ***přišla*** *včas* – R2: *řekl,* ***aby***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{řekl}}$ *Petr* ***přišel***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{Petr}}$ *včas*

- chybí spojka, sloveso v chybném určitém tvaru (chyba v rodu)

R1: *chtěl, abych* ***přijdu*** *– R2: chtěl, abych* ***přišel***$_{\text{vbx}\rightarrow\textit{abych}}$

- sloveso v chybném určitém tvaru (ale ve správné osobě a čísle, nejedná se tedy o chybu `agr!`)

R1: *chtěl, abych* ***přijde*** *– R2: chtěl, abych* ***přišel*** $_{\text{vbx}\rightarrow\textit{abych}}$

- řešíme stejně jako předcházející příklad!
- sloveso v chybném určitém tvaru (chybná osoba a číslo, přesto neznačkujeme jako chybu `agr`)

R1: *řekl mi* ***aby*** *to* ***nedělat*** – R2: *řekl mi,* ***abych***$_{\text{agr}}$ *to* ***nedělal***$_{\text{vbx}\rightarrow\textit{abych}}$

- spojka chybně, sloveso infinitiv
- u kondicionálové spojky odkazujeme na odpovídající subjekt, příp. na výraz, který nese shodové prvky; pokud to nelze, ponecháváme bez odkazu

R1: *řekl mu* ***aby*** *to* ***neděláš*** – R2: *řekl mu,* ***abys***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{neděláš}}$ *to* ***nedělal***$_{\text{vbx}\rightarrow\textit{abys}}$

- řešíme stejně jako předcházející příklad!

VZTAŽNÉ VĚTY VEDLEJŠÍ

A. chybí vztažný výraz (vztažné zájmeno / vztažné adverbium)

R1: *přivedla muže Jana neznala* – R2: *přivedla muže,* ***kterého***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{neznala}}$ *Jana neznala*

- značkujeme chybějící větný člen (`dep`)

R1: *pamatuješ si tu noc Petr se vyboural?*

– R2: *pamatuješ si tu noc,* ***kdy***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{vyboural}}$ *se Petr vyboural?*

- značkujeme chybějící větný člen (`dep`)

B. chybí vztažný výraz a slovesný tvar je chybný

R1: *vzal kabát* ***ležet*** *na židli* – R2: *vzal kabát,* ***který***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{ležel}}$ ***ležel***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{který}}$ *na židli*

C. vztažný tvar je chybný

R1: *vzal kabát,* ***kterou*** *ležel na židli* – R2: *vzal kabát,* ***který***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{ležel}}$ *ležel na židli*
R1: *přivedla muže,* ***kterému*** *Jana neznala* – R2: *přivedla muže,* ***kterého***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{neznala}}$ *Jana neznala*
R1: *to je kniha, o* ***kterou*** *jsme mluvili* – R2: *to je kniha,* $o_{\text{dep}\rightarrow\textit{mluvili}}$ ***které***$_{\text{dep}\rightarrow o+\text{sec}}$ *jsme mluvili*
R1: *to je kniha,* ***pro kterou*** *jsme mluvili* – R2: *to je kniha,* ***o***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{mluvili}}$ ***které***$_{\text{dep}\rightarrow o+\text{sec}}$ *jsme mluvili*

R1: *manželka je v domácnosti* ***starat*** *se o dětí*
– R2: *manželka je v domácnosti a* ***stará***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{manželka}}$ *se o* ***děti***$_{\text{dep}\rightarrow o}$
– R2: *manželka je v domácnosti,* ***stará***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{manželka}}$ *se o* ***děti***$_{\text{dep}\rightarrow o}$
– R2: *manželka je v domácnosti,* ***aby***$_{\text{dep}\rightarrow \textit{je}}$ *se* ***starala***$_{\text{vbx}\rightarrow \textit{aby}}$ *o* ***děti***$_{\text{dep}\rightarrow o}$

- opravujeme podle kontextu, volíme nejbližší a nejpřiléhavější opravu

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ*:*

- ✓ R1: *stará se o* ***malých*** *holčičky* – R2: *stará se o* ***malé***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{holčičky}}$ *holčičky*
  - nejde o chybu dep, ale je to chyba agr

- ✓ *viděl jsem velkou* ***postele,*** *bojí se cizích* ***muže****, dal si jeden* ***čaje,*** *vzal si dobrou* ***ženy***
  - je-li v nesourodé jmenné frázi tvar atributu z kontextuálních důvodů signifikantní a u tvaru řídícího substantiva je z několika možných interpretací (např. postele – Gsg, Lsg, Npl, Apl) alespoň jedna správná s ohledem na vazbu/valenci řídícího členu (zde Apl), tak ji za ni a priori považujeme a chybu substantiva klasifikujeme jako chybu ve shodě agr. Např.

  R1: *viděl jsem velkou* ***postele*** – R2: *viděl jsem velkou* ***postel***$_{\text{agr}\rightarrow \textit{velkou}}$

- ✓ R1: *knihu čte už* ***dlouze*** – R2: *knihu čte už* ***dlouho***$_{\text{lex}}$
  - opravujeme jako lex, protože nejde o narušení syntaktického vztahu

- ✓ R1: *nemá rád* ***červenou třešni*** – R2: *nemá rád* ***červené třešně***$_{\text{use}}$
  - opravujeme jako chybu úzu (`use`), tvar adjektiva opravujeme jako sekundární chybu
  - *čočky* opravíme na *čočku* jako `use` a *červený* opravíme na *červenou* jako `agr` a `sec`. Jde-li o neuzuální užití singuláru či plurálu, značíme tento typ chyby jako `use`.

- ✓ R1: *až mi to* ***dal****, budu spokojen* – R2: *až mi to* ***dá***$_{\text{use}}$ *, budu spokojen*
- ✓ R1: ***až*** *jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo*
  – R2: ***když***$_{\text{lex}}$ *jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo*

5.3 *Chyba v analytickém slovesném tvaru a složených predikátech* vbx

- Značkujeme ručně jen jako obecnou kategorii, bez dalšího manuálního rozlišení. Automaticky se pak tento typ chyby rozdělí podle jednotlivých kategorií.

- Patří sem
  - chyby v analytické morfologii sloves (tj. chyby v préteritu, opisném futuru, kondicionálu, reflexívních slovesech, pasívu)
  - chyby v konstrukcích s modálními a fázovými slovesy
  - chyby ve verbonominálních predikátech
  - chyby v konstrukcích rezultativních

- Nepatří sem
  - chyby ve shodě finitního tvaru nebo příčestí s podmětem, např. *Petr* ***budu*** *dělat*; *Petr* ***přišla*** *sám*; *kde jste* ***byli****, děvčata?*
    (na rozdíl od chyb, kdy je třeba místo infinitivu příčestí, kdy je pomocné sloveso navíc, kdy chybí nebo je jiné, než má být, např. ***udělat*** *jsem úkol*)

PŘÍKLADY:

R1: ***budu napsat*** – R2: ***napíšu***
R1: *budu* ***napsat*** – R2: *budu* ***psát***
R1: *musíš* ***přijdeš*** – R2: *musíš* ***přijít***
R1: *začal* ***pracuje*** – R2: *začal* ***pracovat***
R1: *Petr bude* ***dělá*** – R2: *Petr bude* ***dělat***
R1: *Petr* ***budu dělá*** – R2: *Petr* ***bude***$_{agr→Petr}$ ***dělat***$_{vbx→bude}$
R1: ***učit*** *jsem se* – R2: ***učil***$_{vbx→jsem}$ *jsem se*
R1: ***učím*** *jsem* ***si*** – R2: ***učil***$_{vbx→jsem}$ *jsem* ***se***$_{rflx→učit}$
R1: *kluci* ***jsou*** *běhali* – R2: *kluci běhali*
- chyba `vbx` na pahýlu *jsou*, s odkazem na *běhali* (automaticky se doplní chyba `odd`)

R1: *Petr* ***je*** *dělal večeři* – R2: *Petr dělal večeři*
- chyba `vbx` na pahýlu *je*, s odkazem na *dělal* (automaticky se doplní chyba `odd`)

R1: *guláš* ***bylo chutná*** *mi* – R2: *guláš mi* ***chutnal***$_{vbx}$
- opravujeme pomocí pavouka

V případě, že chybí spona (nebo jiná část složeného predikátu, tj. pomocné sloveso), značíme jako `vbx`, pomocí pahýlu a odkazu (nikoli pavouka). Automaticky se pak doplní klasifikace `miss` a specifikace `cvf` nebo `vnp` ap.

***Pod tento typ chyby NEPATŘÍ**:*

- ✓ R1: *Michal* ***budu dělat*** – R2: *Michal* ***bude***$_{agr \rightarrow Michal}$ *dělat*
  R1: *zítra* ***budou*** *pršet* – R2: *zítra* ***bude***$_{agr}$ *pršet*
  R1: *Petr* ***si budu*** *učit* – R2: *Petr* ***se***$_{rflx \rightarrow učit}$ ***bude***$_{agr \rightarrow Petr}$ *učit*
  - k `vbx` nepatří chyby ve shodě finitního tvaru nebo příčestí s podmětem
  - jsou to případy chybné shody s podmětem, které řadíme k `agr`

- ✓ R1: ***jseš*** *přišel* – R2: ***jsi*** *přišel*
- o značkujeme na R1 jako `incorInfl`+ `stylColl`

- ✓ R1: *udělalo se* ***hezké*** – R2: *udělalo se* ***hezky***
- o složené přísudky výše uvedeného typu se značkují jako volné syntagma (`dep`)

5.4 Chyba ve zvratném výrazu `rflx`

- ➢ při opravě odkazujeme obvykle na sloveso, k němuž zvratný výraz patří. Kvůli odkazu označujeme tuto chybu manuálně jako `rflx`
- ➢ patří sem:

- ➢ chyby v reflexivech tantum
  - o odkazujeme na sloveso
    R1: *smála* ***si*** – R2: *smála* ***se***$_{rflx}$
- ➢ chyby v reflexivním pasivu, deagentivu
  - o odkazujeme na sloveso
    dnes ***si*** *neučí* – R2: *dnes* ***se***$_{rflx}$ *neučí*

PŘÍKLADY:
R1: *troufl* ***se*** *přijít* – R2: *troufl* ***si*** *přijít*
R1: *narodila jsem v Petrohradu* – R2: *narodila jsem* ***se*** *v Petrohradu*
R1: *dívá na televizi* – R2: *dívá* ***se*** *na televizi*
R1: *Pavel* ***si*** *raduje* – R2: *Pavel* ***se*** *raduje*
R1: *tancovali jsme* ***se*** *celý večer* – R2: *tancovali* [***se***$_{rflx}$] *jsme celý večer*
R1: *auta* ***si*** *vyrábějí* – R2: *auta* ***se*** *vyrábějí*

Jako `rflx` **neoznačujeme manuálně** případy, kdy je chybu ve zvratném výrazu možné hodnotit jako chybu jiného typu, tedy `ref`, `dep` nebo `agr`. Označení `rflx` se pak doplní automaticky podle toho, že se v chybné nebo opravené verzi objevuje zvratný výraz.

Jde především o:

- chyby ve valenci (`dep`)
  - tyto chyby odlišíme od ostatních případů chybného (ne)užití výrazů *se* a *si* náhradou za zájmena *sebe* nebo *sobě*, vznikne-li náhradou gramaticky správná věta, jde o tuto chybu ve valenci

    R1: *umyla **si** celá* – R2: *umyla* ***se***$_{\text{dep}\rightarrow umyla}$ *celá*

    R1: *mýt **se** ruce* – R2: *mýt* ***si***$_{\text{dep}\rightarrow mýt}$ *ruce*

  - také valenční chyby v členu navíc nebo v chybějícím členu:

    R1: *hned po obědě maminka myje **se** nádobí*

    – R2: *hned po obědě maminka myje* [**se**$_{\text{dep}\rightarrow myje}$] *nádobí*

    R1: *ráno čistím zuby a umyju*

    – R2: *ráno* ***si***$_{\text{dep}\rightarrow čistím}$ *čistím zuby a umyju* ***se***$_{\text{dep}\rightarrow umyju}$

- chyby v referenci zájmen

  R1: *Tomáš stojí před **jeho dům***

  – R2: *Tomáš stojí před*$_{\text{dep}\rightarrow stojí}$ ***svým***$_{\text{ref}\rightarrow Tomáš}$ ***domem***$_{\text{dep}\rightarrow před+\text{sec}}$

  (z kontextu vyplývá, že dům je Tomášův)

- chyby ve shodě

  R1: *Petr stojí před **její dům***

  – R2: *Petr stojí před*$_{\text{dep}\rightarrow stojí}$ ***svým***$_{\text{ref}\rightarrow Petr\ +\text{agr}\rightarrow dům+\text{sec}}$ ***domem***$_{\text{dep}\rightarrow před+\text{sec}}$

  (z kontextu vyplývá, že dům je Petrův)

Chybu v užití zájmena 1. nebo 2. osoby místo zájmena zvratného označujeme jako chybu `rflx`, užití zájmena 3. osoby místo zvratného však označujeme jako chybu `ref`.

R1: *dívám se na **moje** auto* – R2: *dívám se na* ***svoje***$_{\text{rflx}}$ *auto*

R1: *dívám se na **mě*** – R2: *dívám se na* ***sebe***$_{\text{rflx}}$

R1: *dívá se na **jeho** dům* – R2: *dívá se na* ***svůj***$_{\text{ref}}$ *dům*

R1: *konečně **si** rozhodl oholit* – R2: *konečně* ***se***$_{\text{rflx}}$ *rozhodl oholit*

- haplologii značíme jako chybu s dvojím odkazem

5.5 Chyba v negaci `neg`

- včetně záporové shody
- chyby tohoto typu mohou obsahovat odkaz na slovo indikující záporovou shodu

PŘÍKLADY:

R0: ***pujdu neráno*** – R1: ***půjdu ne ráno*** – R2: ***nepůjdu*** *ráno*

- z R0 na R1 i z R1 na R2 oprava pomocí pavouka

R0: *on* ***ne*** *velký* – R1: *on* ***ne*** *velký* – R2: *on* ***není*** *velký*

R0: *on* ***je ne*** *velký* – R1: *on* ***je ne*** *velký* – R2: *on* ***není*** *velký*

R1: ***půjdu ne*** *do školy – R2:* ***nepůjdu*** *do školy*

R1: ***mám*** *žádný čas – R2:* ***nemám***$_{\text{neg}\rightarrow\textit{žádný}}$ *žádný čas*

R1: *žádný to* ***ví*** *– R2: <u>žádný</u> to* ***neví***

R1: *máma ani táta* ***kouří*** *– R2: máma <u>ani</u> táta* ***nekouří***$_{\text{neg}\rightarrow\textit{ani}}$

5.6 Přebytečný / chybějící výraz `odd/miss`

- vždy emendujeme, ale značky `odd` a `miss` se přiřazují automaticky
- interpunkční znaménka neznačkujeme, tj. jsou bez pahýlu
- přebývající či chybějící výrazy značkujeme podle kontextu jako
  - `dep` (u subjektů, objektů, atributů a adverbiální)
  - `vbx` (u částí slovesného tvaru)
  - `lex` apod.
- přidáváme příslušný odkaz, je-li to možné
- nepřiřazujeme-li příslušnou značku, není třeba dělat pahýl ani odkaz

R1: *Petr vstává v 6 hodin.*
On *nesnídá, protože* ***on*** *nemá hlad.*
– R2: *Petr vstává v 6 hodin.*
[***on***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{nesnídá}}$] *Nesnídá, protože* [***on***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{nemá}}$] *nemá hlad.*

R1: *Petra* ***já ho*** *viděl* – R2: *Petra* [***já***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{jsem}}$] [***ho***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{nesnídá}}$] *jsem*$_{\textbf{vbx}\rightarrow\textit{viděl}}$ *viděl*

R1: *To je moje kamarádka Iva.* ***Kamarádce*** *koupil jsem jí zmrzlinu.*
– R2: *To je moje kamarádka Iva.* [***kamarádce***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{koupil}}$] *Koupil jsem jí zmrzlinu.*

R1: *já jsem je viděl* ***je*** – R2: *já jsem je viděl* [***je***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{viděl}}$]

R1: *znal jsem* – R2: *znal jsem* ***ji***$_{\text{dep}\rightarrow\textit{znal}}$

R1: *Iva hezká* – R2: *Iva* ***je***$_{\text{vbx}\rightarrow\textit{hezká}}$ *hezká*

R1: *chlapci* ***dělali*** *spali* – R2: *chlapci spali*

- zde bez pahýlu a bez značky

5.7 Auto: Chybný slovosled wo

- slovosled je vhodné opravovat až po všech ostatních opravách
- chyby ve slovosledu emendujeme (= opravujeme), ale nepřiřazujeme jim žádnou značku, tyto opravy budou označeny automaticky
- slovosledné opravy se zaměřují primárně na gramaticky správný slovosled, tj. na opravu chybného postavení příklonek, předložek, kvantifikátorů, adverbií, shodných a neshodných přívlastků, doplňků
- pokud si můžeme vybrat, přesouváme závislé členy větné struktury a pomocná slova (v příkladech vyznačujeme přesouvaný člen tučně)
- v anotačním programu je možné najednou vybrat a přesunout posloupnost slov

➢ pořadí příklonek**:**

1. spojka *-li;*
2. pomocné sloveso v minulém čase (*jsem, jsi* (*-s*)*, jsme, jste..*) a v podmiňovacím způsobu (*bych, bys, by, bychom, byste..*);
3. krátké tvary zvratných osobních zájmen (*si, se*);
4. krátké tvary osobních zájmen v dativu (*mi, ti, mu...*);
5. krátké tvary osobních zájmen v akuzativu (*mě, tě, ho; to, tu ...*).

*Učil **jsem se**. **Zítra bych se** učil. Snažil **jsem se mu to** vysvětlit. Uvařil **jsem si to**. …*

- Opravu slovosledu provedeme tak, aby byla vždy co nejblíže originálu. Tj. řídíme se principy:
  - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
  - co nejméně měnit počet slov ve větě

- Pokud slovosled vykazuje rysy kontextového aktualizovaného užití, opravu ve slovosledu neprovádíme. V následujícím dialogu např. nepřesouváme *bydlím*:

*Ty pracuješ v Praze? To každý den dojíždíš? – Já v Praze už pět let **bydlím**!*

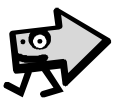

PŘÍKLADY:

R1: ***líbím** se moc Pražský hrad ...* – R2: ***líbí** se **mi** moc Pražský hrad*

- slovosled tedy neopravujeme na: *moc se mi líbí Pražský hrad*

R1: *mají hezký **velmi** dům* – R2: *mají **velmi** hezký dům*

- podobně: *hezký **tento** dům // malí **dva** kluci*

R1: *je to rychlé auto **hodně*** – R2: *je to **hodně** rychlé auto*

R1: *koupil jsem auto **nové*** – R2: *koupil jsem **nové** auto*

R1: *bál jsem se, že jí **se** nebude líbit Praha*

– R2: *bál jsem se, že **se** jí nebude líbit Praha*

R1: *to by velmi vadilo **mi*** – R2: *to by **mi** velmi vadilo*

Primárně přesouváme závislé členy větné struktury!

5.8 Chyba v lexiku a frazeologii `lex`

- chyby ve významu, stylu, kolokabilitě, užití slova nebo konstrukcí
- neexistující nebo chybně psaná jednotlivá slova se opravují na rovině 1
- chybu v užití frazému identifikujeme automaticky
- je-li však ve frazému jiná chyba, např. v pravopise nebo ve shodě, opravujeme ji jako v ostatních volných spojeních

Chyby typu `lex` opravujeme umírněně, minimalizujeme stylové opravy!
Např. následující příklady není třeba opravovat:

tady *nemyslím* - není třeba opravit na *tím nemyslím*
mléčné ***potraviny*** - není třeba opravit na *mléčné výrobky*

PŘÍKLADY:

R1: *..., **proto** to by mi velmi vadilo.* – R2: *..., **protože**$_{lex}$ to by mi velmi vadilo*
R1: *bydlíme v domě **i** nebydlíme v bytě* – R2: *bydlíme v domě **a**$_{lex}$ nebydlíme v bytě*
R1: *potřebuju koupit **housenky*** – R2: *potřebuju koupit **housky**$_{lex}$*
R1: *ta knížka, **což** jsi mi dal, je hezká* – R2: *ta knížka, **kterou**$_{lex}$ jsi mi dal, je hezká*
R1: ***až** jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo* – R2: ***když**$_{lex}$ jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo*
R1: *Vladimír je **lékařka*** – R2: *Vladimír je **lékař**$_{lex}$*
R1: *Přesto dopadlo to velmi **přírodně.*** – R2: *Přesto to dopadlo velmi **přirozeně**$_{lex}$.*
R1: ***když** se učím, nemůžu mluvit* – R2: ***i**$_{lex}$ **když**$_{lex}$ se učím ….*
- opravu provedeme pomocí pavouka

R1: *jsem **ruská*** – R2: *jsem **Ruska**$_{lex}$*
R1: *jsem **Vietnam*** – R2: *jsem **Vietnamec**$_{lex}$*
R1: *čtu tu knihu **dlouze** –* R2: *čtu tu knihu **dlouho**$_{lex}$*
R1: *ve které žijou **světové** známé* – R2: ***světově** známé osobnosti*

5.9 Chyba ve významovém užití gramatické kategorie `use`

- chyby tohoto typu jsou způsobeny nevhodným užitím hodnoty nějaké morfologické kategorie. Tento typ chyby neřadíme k chybám lexikálním!

5.9.1 Neuzuální užití singuláru či plurálu

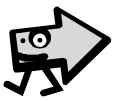

PŘÍKLADY:

R1: *nemá rád* ***třešni*** – R2: *nemá rád* ***třešně***
R1: *bylo tam hodně* ***lidstev*** – R2: *bylo tam hodně* ***lidstva***
R1: *do polévky dáme* ***červené čočky*** – R2: *do polévky dáme* ***červenou čočku***
R1: *Ráda se dívá na* ***film****.* – R2: *Ráda se dívá na* ***filmy****.*

5.9.2 Chybné použití času

PŘÍKLADY:

R1: *včera* ***bude sněžit*** – R2: *včera* ***sněžilo***
- opravíme pomocí pavouka

R1: *až mi to* ***dal****, budu spokojen* – R2: *až mi to* ***dá****, budu spokojen*

5.9.3 Chybné užití vidu

PŘÍKLADY:

R1: *celý večer* ***uvařím*** *večeři* – R2: *celý večer* ***budu***$_{use}$ ***vařit***$_{use}$ *večeři*
R1: ***oslaví*** *narozeniny* – R2: ***bude***$_{use}$ ***slavit***$_{use}$ *narozeniny*
- opravíme pomocí pavouka

R1: *Češi* ***schovají*** *všechno* – R2: *Češi* ***uchovávají***$_{use + lex}$ *všechno*
- značkujeme obě chyby

5.9.4 Nevhodně užitý komparativ nebo superlativ

PŘÍKLADY:

R1: *pošta je* ***nejvíc blízko*** – R2: *pošta je* ***nejblíž***
R1: *ten dům je* ***nejvíc hezký*** – R2: *ten dům je* ***nejhezčí***
R1: *moje tričko je* ***nejvíc nejhezčí*** – R2: *moje tričko je* ***nejhezčí***

R1: *mnohem* ***dobrý*** – R2: *mnohem* ***lepší***

R1: *Petr je* ***velký*** *než Pavel – R2: Petr je* ***větší*** *než Pavel*

5.9.5 Vokalizace předložek

PŘÍKLADY:

R1: ***v*** *vodě– R2:* ***ve*** *vodě*
R1: ***ve*** *lese– R2:* ***v*** *lese*

5.10 Chyba v zájmenném odkazu `ref`

- Chyby tohoto typu mohou obsahovat odkaz na slovo, s nímž se chybný tvar (chybné tvary) má shodovat, a to v rodě, čísle, osobě (nikoli v pádě!).
- Odkaz může vést i ke slovu, jež se nachází v jiné (nejčastěji bezprostředně předchozí) větě, než kde se nachází chybný tvar.
- Tento kód chyby se může vyskytovat v kombinaci s jinou chybou.

PŘÍKLADY:
R1: *paní,* ***jenž*** *jsem se ptal, mi to ho moc neřekl.* – R2: *paní,* ***jíž*** *jsem se zeptal, ...*
R1: *dal jsem to jemu i* ***jejího*** *bratrovi* – R2: *dal jsem to jemu i* ***jeho***$_{\text{ref}\rightarrow jemu\ +\ \text{agr}\rightarrow bratrovi}$ *bratrovi*

- dvě chyby na jednom slově

R1: *Tomáš stojí před* ***jeho dům***
– R2: *Tomáš stojí před*$_{\text{dep}\rightarrow stojí}$ ***svým***$_{\text{ref}\rightarrow Tomáš}$ ***domem***$_{\text{dep}\rightarrow před+\text{sec}}$

- z kontextu vyplývá, že dům je Tomášův

R1: *Petr stojí před* ***její dům***
– R2: *Petr stojí před*$_{\text{dep}\rightarrow stojí}$ ***svým***$_{\text{ref}\rightarrow Petr\ +\text{agr}\rightarrow dům+\text{sec}}$ ***domem***$_{\text{dep}\rightarrow před+\text{sec}}$

- z kontextu vyplývá, že dům je Petrův

R1: *Lidé podle té žijou* – R2: *Lidé podle* ***ní***$_{\text{ref}\ +\ \text{lex}}$ *žijou*

***Pod tento typ chyby NEPATŘÍ**:*

- užití zájmena první nebo druhé osoby místo zájmena zvratného, takové chyby označujeme jen jako rflx
  R1: *dívám se na* ***moje*** *auto* – R2: *dívám se na* ***svoje***$_{rflx}$ *auto*
  R1: *dívám se na* ***mě*** – R2: *dívám se na* ***sebe***$_{rflx}$
  R1: *dívám se na* ***mně*** – R2: *dívám se na* ***sebe***$_{dep→na + rflx→dívám}$

5.11 Sekundární chyba `sec`

- chyba, která vznikla teprve v důsledku jiné opravy, tzv. „zavlečená chyba“
- kód přidáváme jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. `sec+agr`)

PŘÍKLADY:

R1: *dívá se na* ***americkém filmu*** – R2: *dívá se na*$_{dep→dívá}$ **americký**$_{sec+agr→film}$ **film**$_{dep→na}$

- výraz *americkém* je v originálním textu správně ve vztahu k výrazu *filmu* (lokál sg). Protože však musíme opravit výraz *filmu* na *film* v důsledku valenční vazby slovesa *dívat se,* je nutné provést i opravu řízeného adjektiva. V tom případě je oprava *americkém* na *americký* sekundární, tj. vynucená opravou jiného tvaru.

R1: *stará se o* ***našich holčičkách*** – R2: *stará se* ***o***$_{dep→stará}$ ***naše***$_{sec+agr→holčičky}$ ***holčičky***$_{sec+dep→o}$
R1: *bojím se* ***před psem*** – R2: *bojím se* [***před***$_{dep→bojím}$] ***psa***$_{dep+sec→ bojím}$
R1: *mají tam* ***dobrá obsluha*** – R2: *mají tam* ***dobrou***$_{sec+agr→obsluhu}$ ***obsluhu***$_{dep→mají}$

5.12 Stylově nevhodný výraz `styl`

- kód přidáváme obvykle jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. `lex+stylOther`)
- nedostatky v rejstříku; obecněčeské, knižní, nářeční výrazy
- na R1 se takto označují pouze stylové charakteristiky flexe
- na R2 se označují všechny ostatní stylové jevy, např. protetické *v-*

5.12.1 Obecněčeský výraz `stylColl`

- doplňková klasifikace napříč rovinami
- pro výrazy potenciálně kolokviální (tj. pro ty, o kterých anotátor uvažuje, že by mohly být kolokviální)

PŘÍKLADY:

R0: *to byl* ***hezkej*** *den* – R1: *to byl* ***hezký***$_{\text{incorInfl+stylColl}}$ *den*
R1: *viděli jsme* ***hezký*** *holky* – R2: *viděli jsme* ***hezké***$_{\text{agr}\rightarrow\textit{holky}\text{+stylColl}}$ *holky*
R0: ***oslavim*** *narozeniny* – R1: ***oslavím***$_{\text{incorinfl+stylColl}}$ *narozeniny*
R0: ***kámožkama*** – R1: ***kámoškami***$_{\text{incorBase; incorInfl+stylColl}}$ – R2: ***kamarádkami***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: ***polta*** – R1: ***polda***$_{\text{incorBase}}$ – R2: ***policista***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: *vokno* – R1: ***vokno*** – R2: ***okno***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: ***vukno*** – R1: ***vokno***$_{\text{incorBase}}$ – R2: ***okno***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: *vejška* – R1: ***vejška*** – R2: ***vysoká škola***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: *výška* – R1: ***výška*** – R2: ***vysoká škola***$_{\text{lex+stylOther}}$
R0: *vejrat* – R1: ***vejrat*** – R2: **zírat**$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: *výrat* – R1: ***výrat*** – R2: ***zírat***$_{\text{lex+stylOther}}$
R0: ***dejchavičnej*** – R1: **dejchavičný**$_{\text{incorInfl+stylColl}}$ – R2: ***dýchavičný***$_{\text{lex+stylColl}}$
R0: ***voknama*** – R1: ***vokny***$_{\text{incorInfl+stylColl}}$ – R2: ***okny***$_{\text{lex+stylColl}}$

Aspekt kolokviality sledujeme primárně na morfému, příp. lexému. Nikoli na úseku textu.

5.12.2 Jiný stylově nevhodný výraz `stylOther`

- také jako doplňková klasifikace chyby
- knižní, nářeční, slangový výraz ap.
- příp. i hyperkorektnost: *s kamarádami*

PŘÍKLADY:

R0: *pláči nad* ***vejdělkem*** – R1: ***pláči*** *nad* ***výdělkem***$_{\text{incorStem+stylOther}}$
– R2: ***pláču***$_{\text{stylOther}}$ *nad výdělkem*
R0: *vona bula učitelka* – R1*:* ***ona***$_{\text{stylColl}}$ ***byla***$_{\text{stylOther}}$ *učitelka*
R1: *rozbil se mi* ***hadr*** – R2: *rozbil se mi* ***harddisk***$_{\text{stylOther + lex}}$
- současně jako `lex`

5.12.2 Výplňková slova `stylMark`

- „diskurzní markery“ typu *no, teda, jo*
- slova, která nejsou vhodná v určitém kontextu a/nebo s určitou frekvencí
- nejsou nebo nemusejí být obecně česká sama o sobě na R1 se ponechávají, na R2 se vypouštějí

PŘÍKLADY:
R0: *no a jak teda šli tak voni se* ***stratili*** *v lese*
– R1: ***no*** *a jak* ***teda*** *šli tak voni se* ***ztratili*** *v lese*
– R2: [***no***$_{\text{stylMark}}$] *a jak* [***teda***$_{\text{stylMark}}$] *šli, tak* [***voni***$_{\text{stylCol+dep}\rightarrow ztratili}$] *se ztratili v lese*

5.13 Rozvrácená konstrukce `disr`

- Tato chyba se může týkat celých odstavců, vět, částí vět.
- V případě zcela nesrozumitelné konstrukce je možné
  - vůbec neemendovat na rovině 2: konstrukci převedeme na rovinu 1, zasažené části spojíme do polovičního pavouka a přiřadíme kód disr, na meziuzlu končí hrana pahýlem
  - interpretovat. V tom případě se jedná o naprostou interpretaci. Uděláme celého pavouka, přiřadíme na meziuzlu kód DISR a na R2 uvedeme svou vlastní interpretaci.

R0: *mám rád na skvělé* ***hráju*** *na kitáru*
– R1: *mám rád* ***skvělé hraju na kytar*** – R2: –
R0: ***kratka*** *jakost* ***vyborné*** *ženy, které musíš* ***dat*** *pozornost*
– R1: ***krátká jakost*** *výborné ženy, které musíš dát pozornost* – R2: –
R0: *zkušební důvtip* ***muže te řidit***
– R1: ***zkušební důvtip může tě řídit*** – R2: –
R0: *mám rád packu s víečkem*
– R1: *mám rád* ***packu s víečkem***
– R2: *mám rád* ***placku s vajíčkem***

Pozor, abychom tuto chybu nenadužívali. Vždy se nejprve pokoušíme o emendaci a anotaci.

5.14 Problémová chyba `problem`

- Tímto kódem označujeme případy, kdy si určením chyby nejsme jisti. Vždy jako doplňující kód.

- ***Kódy chyb***

Vlastnosti uzlů pro popis chyb mezi rovinami 0–1 a 1–2 (v tabulce R1 a R2); -1 znamená „libovolná hodnota“

typ chyby	podtyp chyby	A/M	popis chyby	počet hran nahoru: min;max	počet hran dolů: min;max	počet odkazů: min;max	rovina
incor			nesprávný tvar (obecná kategorie pro neanotované případy oprav)				
	incorInfl	M	nesprávná flexe	1;1	1;1	0;0	R1
	incorBase	M	nesprávný kmen	1;1	1;1	0;0	R1
	incorOther	A	ostatní nesprávné tvary	1;-1	1;-1	0;0	R1
fw			cizí / nově utvořené / neidentifikovatelné slovo				
	fwFab	M	nově utvořené „české“ slovo	1;1	1;1	0;0	R1
	fwNc	M	slovo z jiného jazyka	1;1	1;1	0;0	R1
flex		M	flexe u výrazů fw	1;1	1;1	0;0	R1
wbd			chybná hranice slov				
	wbdPre	M	prefix oddělený mezerou a předložka bez mezery	1;2	1;2	0;0	R1
	wbdComp	M	neoprávněně rozdělená/spojená kompozita	2;-1	1;1	0;0	R1
	wbdOther	M	jiné chyby týkající se hranice slov	1;-1	1;-1	0;0	R1
agr		M	narušení shody	1;1	1;1	0;-1	R2
dep		M	chyba ve vyjádření syntaktické závislosti	0;1	0;1	0;-1	R2
ref		M	chyba v zájmenném odkazu	1;1	1;1	0;1	R2
vbx		M	chyba v analytickém slovesném tvaru a složeném přísudku	1;-1	1;-1	0;1	R2
	cvf	A	chyba v analytickém slovesném tvaru	1;-1	1;-1	0;1	R2
	mod	A	chyba v konstrukci s modálním nebo fázovým slovesem	1;-1	1;-1	0;1	R2
	vnp	A	chyba ve sponově-jmenném přísudku (vč. pas. a rez.)	1;-1	1;-1	0;1	R2
rflx		M	chyba v reflexivním výrazu	0;-1	0;-1	0;-1	R2
neg		M	chyba v negaci	1;-1	1;-1	0;1	R2
odd		A	nadbytečné slovo	1;1	0;0	0;0	R2
miss		A	chybějící slovo	0;0	1;1	0;0	R2
wo		A	chybný slovosled	1;-1	1;-1	0;0	R2
lex		M	chyba v lexiku a frazeologii	0;-1	0;-1	0;1	R2
use		M	chyba ve významovém užití gramatické kategorie	1;-1	1;-1	0;1	R2
sec		M	sekundární, „zavlečená“ chyba	1;-1	1;-1	0;-1	R2
styl			obecněčeský, knižní, nářeční tvar				
	stylColl	M	potenciální obecněčeský tvar	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2
	stylOther	M	knižní, nářeční, slangový ap. tvar/výraz	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2
	stylMark	M	výplňková slova	1;1	0;0	0;0	R2
disr		M	rozvrácená konstrukce	-1;-1	0;-1	0;0	R2
problem		M	problémová chyba	0;-1	0;-1	0;-1	R1,R2